LÁSZLÓ LIZA

GERINC

A gerincoszlop teletömött iskolatáska,
amit napközi után is cipelek.
Ha figyeltem volna ma hittanórán, tudnám,
a szentek élete sem különlegesebb annál,
mint amikor anyám és apám különköltözött.
Misére harangoznak, egy lakáskulccsal kevesebb.
Rajzszakkör és hittanóra között az udvaron
lődörgök, a közeli erdőből kijárnak az őzek,
néha egy-két szarvas is. Hazavihetném őket,
olyan szelíden néznek rám. Ha figyeltem volna
ma hittanórán, most tudnám, a szentek élete
olyan, mint az őzeké.

SZÁRBA SZÖKIK

Apám almamag, felnyílt koponyájából hajtás fakad.
Vékony gyökereivel észleli a neszeket, növekedést
maga körül. Lüktet a föld körülötte, giliszták fúrják
magukat keresztül a sötéten, és az övénél erősebb
gyökerekkel közelítenek egymás felé a fák.
Apám növekszik, kifúrja magát a földből, át a tájon,
és higgadt kiterjedéssel birtokba veszi a magasságot.
Belefürészti magát a fénybe, mintha most keresztelnék
a Jordán vizében, de már szárazon, és csak önmagáért,
nem értünk.

Apám megtermett almafa, szétzúzott homloka
gyümölcsöt hoz. Nyári almát, fáradt húsút, férgeset,
de illatával mintha mégis hozzánk beszélne.
Erősödik, aki halott, gyengül, aki él, mondja.
És mintha kiáltana, remegnek levelei, hártyás hasuk
kidomborodó harci dob, amit a szél pofoz.
Imádkozunk hozzá. A törzséhez, a felénk forduló
árnyékához, ami olyan formán fogadja magába a teret,
mint egy parancsolat. Nincs igazad, szólok.
Aki él, megbocsájtja elnyíló halottjait, de csak azokat,
senki mást.

REPETA

Sűrű, fahéjas gyümölcsleves.
Szeptember van, a kiscsoport ebédelni készül.
A napos nem én vagyok, de repetát, ha szépen kérem,
kaphatok. Mert a második mindenből jutalom:
fogásból, esélyből egyaránt.

Nem kiabálni, nem rohanni. Lenni engedelmesen,
felpuhulni dolgos kezek, éles szavak alatt:
ameddig nem eszed meg, nem állsz fel ettől
a kurva asztaltól! Az óvó nénik malmok,
szájukban forgatják lusta nyelvüket.

A másodikat ki kell érdemelni. Leves után,
a következő fogás előtt, az óvó nénik ellenőrzik,
üres-e a tál, különben beleszedik a tésztát,
főzeléket, puha húsokat. Két-három kanál,
sürgetnek, és enyém a második.

Szeptember van, a kiscsoportban asztalt bontanak.
Aki éhes maradt, később mindenből sokat akar.
Teli has, újabb repeta. A másodikat ki kell érdemelni,
és asztaltól felállni csak akkor szabad,
amikor a gyerekkornak vége van.

AZ IDOMÍTOTTAKRÓL

Lábaim vad, kotorékban alvó állatok.
Futásra készek, de legyűri őket az éhség.
Erősek voltak egykor, most átfénylik rajtuk
a gyengeség. Kivárnak, enni mikor adok nekik.

Minden, ami egy vadállatnak jóvátehetetlen,
nyirkos és sötétlő. Rejtett, örökös vadászösztön,
amihez vér tapad. Megmarkolni a combot,
vagy gyengévé éheztetni a lábakat, ugyanaz.

Sosem lesz engedelmes állat a vadból, hiába
nyüszít a kotorékban. Mikor elalszik a gazda,
az állat felfalja azt, aki az ételt szándékkal
megtagadta. Hátramarad néhány fog, kampó,
egy lábon kihordott baleset.

RÉKAI ANETT

UTÓSZEZON

Ilyenkor jó strandra menni. Nincs sor.
A pénztáros is csak a fejét csóválja,
miközben kiadja a karszalagot, öltözőkulcsot.
Régen zavart, hogy idegenek előtt kell vetkőzni,
mert a kabinok foglaltak, vagy nincs rajtuk zár,
de mára elegen látták a testedet, és te is
elég testet láttál ahhoz, hogy tudd:
nincs ebben semmi különös.
Ráadásul most rajtad kívül csak egy
nyugdíjas néni pakolászik valamit,
zörgeti csíkos műanyag zacskóját.
Odakint sok árus ki se nyitott,
a rácson át nézed a próbababákat.
A büfé azért működik, bár alig van valami.
Üdítőt, kávét kérhetsz, de palacsinta, lángos nincs.
Inkább csendben leülsz egy fehér
műanyag nyugágyra. Főszezonban
ha sikerül lefoglalnod egy ilyet,
arisztokratikus lenézéssel figyeled, ahogy
mások a fejüket forgatva keresgélnek
hiába, mielőtt beletörődnek a sorsukba,
és letelepszenek a füvön. Most tűnik fel,
milyen kényelmetlenek ezek a nyugágyak.
Képtelenség pihenni bennük. A néni,
akivel az öltözőben találkoztál, mint egy teknősbéka,
lassan és egyenletesen tempózik a medencében.
Fázol. Nincs strandidő. Arra gondolsz,
hogy ha már itt vagy, úszol egyet.
De a víz nagyon hideg, görcsöt kap a lábad.
A néni épp most fordul meg a túloldalon.
Erőt veszel magadon, mégiscsak
szorult beléd némi büszkeség.
Összeszorítod a fogad, és úszol egy hosszt.
Közben arra gondolsz, hogy pont ilyen egy
középsúlyos, elhúzódó depresszió.
Amint a néni kimászik a medencéből, feladod.
Törölközőbe csavarodsz, a hajad
vizesen tapad a fejedre. Meg fogsz fázni,
de nem érdekel. Képtelen vagy megmozdulni.
A nyárra gondolsz, a tömegre, az emberekre,

a zajra, a melegre, a fényre, a jókedvre.
Arra, hogy nincs, hogy elszalasztottad.
Visszavánszorogsz az öltözőbe.
A falra szerelt hajszárítók közül kettő rossz,
csak a harmadik fúj egy kis meleg levegőt.
Egy ideig szerencsétlenkedsz vele, aztán
eleged lesz, és otthagyod.
Már csak haza akarsz menni.
Vonatra szállsz, menetiránynak háttal
ülsz le, és egész úton azt nézed,
mi mindent hagytál magad mögött.

NYÁRI NAP A LYNNI STRANDON

Te ismered a mélységet.
Kiúsztál a nyílt tengerre, és
felkavartad a sötét iszapot,
kagylók után kutattál,
tüdődet összeszorította
a víznyomás. A határaidat túlbecsülted,
vagy soha nem is érdekeltek.
Egy pillanattal tovább voltál odalent,
mint kellett volna. Első lélegzeteddel
sós vizet szívtál be. Még a parton ülve is
köhögtél, miközben a rücskös osztrigát
két kővel összezúztad. Kicsit turkáltál
a nyálkás szilánkok közt, mire megtaláltad.
Acélszürke, csillogó drazsé.
Büszkén görgetted a tenyereden.
Lenéztél, vagy egyszerűen csak tudtad, hogy
én erre sose leszek képes. A tengerbe
legfeljebb a bójáig merészkedtem.
Ott még épp leért a lábam. De
legtöbbször csak térdig gázoltam a vízben,
ehhez fürdőruhát se kellett felvennem,
csupa szemét, sztaniolpapír, narancshéj,
hínár omlott a lábamra. Jó esetben is
csak partra sodródott, összetört
kagylóhéjak közül válogathattam.

BALATONI VERS

Szerettem volna egyszer egy balatoni verset írni.
Posztszocialista, nosztalgikus idillt lángosos bódéval,
dobozos sörrel és vízibiciklivel.
Napozás a sült hekk szédítő olajszagában,
nyakig merülés a bokáig érő vízben, satöbbi.
A kortársaim közül jó páran
komoly szövegeket húztak fel
egy-egy balatoni strandolásra. Csak hát az a baj,
hogy nekem a Balaton pocsolya.
Állott vizű, sekély, iszapos kacsaúsztató.
Azok az emberek pedig, akik szeretnek
a Balatonon lenni, a kevéssel is megelégedők,
azok, akik nemcsak beletörődnek a dolgok
jelenlegi állásába, de még meg is játsszák,
hogy boldogok – – – Istenem, de szeretnék
egy nap repülőgépről visszanézni a
szántóföldek sárga-zöld-barna folttakarójára,
és arra gondolni, hogy hiányozni fog ez a hely,
a Balaton, a lángos, a hekk, a satöbbi.

LACKFI JÁNOS

TÖBB MINT BÉRANYA

Mindig kisípol a mobilod, rettentő elfoglalt vagy, sosem tudod felvenni. Rögtön itt elkezdenéd persze, hogy még semmit nem reagáltál, és máris öntöm rád a szemrehányást. Te ezt unod, neked erre nincs időd, egyszerűen annyi fronton állsz harcban, nem tudsz újabb csatát indítani, ráadásul a saját hátországodban, ahonnan elvileg a hadtáp és egyéb ellátmány érkezne, s ehelyett hátba támadnak, ami igazán övön aluli. Szóval, ha valami érzelmileg feltöltővel és pozitívval tudlak keresni, például hogy kinyílott a kertünkben a bazsarózsa, az a link Feri végre kicserélte a radiátort, Misi hozott egy ötöst matekból, akkor mondjam csak nyugodtan. Dehogy vagy a negatív dolgok ősellensége, művész vagy, jó és rossz keveredéséből, egymást lerontó, öldöklő ölelkezéséből táplálkozol. De nehogy már én legyek a negatív impulzusbeviteled forrása. Én legyek béke, oázis, enyhület.
Na ja. Rettentően unom, hogy ezzel pattintasz le. A problémákat oldjam meg, ventiláljam, ahogy tudom, menjek pszichológushoz, a lelkiatyámhoz, a barátnőimhez, bárhova, csak ne hozzád. Szépen bevattáztad közénk és magad közé ezt a hízott pufferzónát, a szakmádat, amely varázsige, univerzális kód, érinthetetlenséged

záloga. Ha valamit akarok, szíveskedjek elfáradni egy verniszázsra, egy finiszázsra, egy performanszra, egy szimpóziumra, egy konferenciára vagy valami ilyesmire. Ahol a hozzád hasonlóan fontos emberek szívják a légkonditól és egymás balzsamos leheletétől üde levegőt. Ahol egybeszikrázik szellem és kellem. Ahol a haza fényre derül, mert végre azon kevesek értekeznek róla, akik erre vannak kiválasztva, sors kegyeltjei, művészet papjai. Mindennek pecsétje némi fűrészporállagú pogácsa, tekintélyes alkoholbevitel, áporodott zakók, folyton ugyanazok a lemart arcok. „Az eredeti kontextusukból kiemelt, műalkotás pozíciójába áthelyezett kész tárgyak, installációk, jelegyüttesek előremutató módon dúsítják fel a befülledt művészi szcénát." Emberek, akik évtizedek óta változatlanok, vagy egyre rosszabb mentális és főleg lelkiállapotnak örvendenek. Igen, szinte örvendeznek a saját hanyatlásukon, egyre hullaszerűbbek és egyre tekintélyesebbek, egyre monomániásabban teszik fel ugyanazokat a lemezeket. Ja, nem, tracklisteket, mert ők a korral is haladnak. De csak annyira, hogy bármi történjék, ők maradjanak uralmon, nehogy zavarba hozza őket pár neonsapis, orrpirszinges, deszkás hülyegyerek. Hohó, a bácsik vannak olyan forradalmárok a piros gatyájukkal, a Milka-tehenes nyakkendőikkel és a rossz fogsorukkal, mint bármelyik aszfaltkoptató! „A valóság objektivációjának különutasai a fősodortól elütő poétikával alkotó artmakerek." Kemény meló lenne őket kilökdösni a zsíros kuratóriumokból, ahol egymásnak osztogatják a díjakat és ösztöndíjakat. „A szobrászat formaalakítási lehetőségeinek palettája szüntelenül bővül, számos új irányt integrálva." A bácsik egyre gátlástalanabbak, egyre több mindenre teszik rá párnás mancsukat, és meg is kaparintják, amit szeretnének. Néhány nénit is bevesznek a buliba a forma kedvéért. Amíg hamvasak a kis művésznők, a bácsik igyekszenek bemancsolni őket, aztán mikor a használatban elbácsisodtak, szert tettek a kellően kortalan kinézetre, lenyúzott arcbőrre, szétcigarettázott hangra, akkor ünnepélyesen műszálas nadrágokba öltöztetik, annektálják és hivatalosan is bácsivá ütik őket. Mennyit röhögtünk együtt ezen a gyülevész népségen, te jó ég! És most meg kell állapítsam, nehezen tagadhatnád, hogy teljesen elbácsisodtál. A drágalátos szakmád! És mielőtt rám sütnéd, hogy gyűlölöm őket, egy szemernyi szeretet sincs bennem irántuk, emlékezz! Emlékezz, hány bohém ebédet, vacsorát, borkóstolást, piknikezést, bográcsozást, grillezést, ivászatot vezényeltem le, úgy zsonglőrködve, hogy a terülj, terülj, asztalkám (meg a kifogyhatatlan hordócskám) is meglegyen, és a büdös bunkó, részeg kollégáidtól irtózó gyerekek is otthon érezhessék magukat mindeközben. Különböző jelentős művészek hányták le a kanapéinkat, tojták össze a vécénket, inzultálták a szomszédainkat, hoztak fel mindenféle szétesett nőket megveszekedett kangörcsük, oppardon, az univerzum köldöke iránti sóvárgás felszította nemi étvágyuk kielégítésére.

És igen, mielőtt védőbeszédbe fognál, voltak szép esték, jó pillanatok. Pintér népdalokat énekelt és gitározott a csillagok alatt. Tábortűztől füstös hajadba fúrtam az arcomat, és vele dúdoltunk, hogy fellegajtó-nyitogató, a harmatért majd meghalok, két kezével áldja meg az Úristen…

Az a ferde szájú, jó humorú fiú, aki aztán elmaradt, mert úgy ítéltétek meg, nem elég kimagasló tehetség. Elkallódott, ahogy mondtad. Nem ti kanászodtatok el inkább, s martátok el magatoktól, hogy ne homályosítsa el csillagotok fényességét? Micsoda jeleneteket improvizált a kertben, a kupacba túrt, frissen lenyírt füvet felhasználva, ma is felnevetek, ha eszembe jut! Előtört hirtelen a kazalból, mint egy robbanás. Zöld parókával, zöld bolyhos váll-lapokkal adott elő tánckoreográfiát. Focistaként szétrugdalta, kosarasként dobálta, szakács módjára formázta, vattacukrosként puffasztotta, buborékfújó gyerekként szétprüszkölte

a zöld masszát. A kicsik fetrengtek a földön a nevetéstől, s végül ők is fejest ugrottak a játékba.
Vagy amikor Vereckei az egyik menő színészt utánozva egész este József Attilát olvasott fel, még a fülemben a hangja… akár egy tányér krumplipaprikás… futtam, mint a farkasok… az én falkám olyan falka… Egyszerre volt megható és vicces, raccsolt, orrhangon fuvolázott, váratlan gesztusokkal idézte fel az eredetit.
Vagy amikor hajnalig beszélgettem kettesben a nagy Boros Pista feleségével, gyerekkorról, szerelemről, mindenről. Míg a tisztelt férjek ricsajoztak a művészet szent nevében. Ott aludtunk el a kanapén.
Szóval nem tagadom meg a múltat, a közös múltunkat, de nézd, hova jutottál, hova jutottunk. Mert biztos az én hibám is, csak fogalmam sincs, mit és mikor rontottam el, és nem segítenek az igazságtalan vádjaid, felhördüléseid, viharos kirohanásaid sem. Elvagy a világodban, a szakmai pofafürdőkön kívül nulla emberi kontakt, senkinek az arca nem érdekel, szerintem a gyerekeidet sem ismernéd fel, ha szembejönnének az utcán. Egyáltalán, nem is jársz már az utcán. Vagy a műhelyben, vagy a fűtött ülésű terepjáródban gubbasztasz, és arról ábrándozol, hogy a fejedben ott lakik a világegyetem. Ami egyenlő húsz belvárosi galéria húszméteres körzetével. Meg néhány kávézóval, ahol interjúkat adsz. Nem mintha én közben szociográfiai mélyfúrást végeznék, de találkozom emberekkel, élek, boltba járok, tömegközlekedem, ülök helyetted a szülői értekezleteken, átveszem anyám postáját, feladom a csekkjeit. Nem hiányzik a valóság? Nekem a helyedben hiányozna. Nem te mondtad mindig, hogy a képzőművész-palántákat mind be kéne adni egy fél évre dolgozni valamelyik gyárba, a szocialista éra sok égbekiáltó hülyesége közt ez egyáltalán nem volt elvetélt ötlet. Mert a valósággal való kontakt híján elsorvad a művészet. Jó, tudom, te már túl vagy a gyári fél éveden, maga vagy a gyár, az emberiség, pulzusodban lüktet maga a sokszínű élet, s ha megszólalsz, rajtad keresztül a társadalom beszél. Na de mégis…
Tudtad, hogy a lányod legjobb barátnője anorexiás, és Blanka mindent megtesz, hogy segítse őt a küzdelemben? Annyira megszállott, félek, nehogy magával rántsa valami nagyobb erő. Beiratkozott kortárs segítő tanfolyamra, kiképzi magát, éjszakákat dumál át a lánnyal, végigkalandoznak a múltján, a családján, a komplexusain, a vágyain, az elfojtásain, az elakadásain.
Máté meg kezd kiszeretni a vívásból, miközben a trénere esküdözik, hogy most kéne komolyan venni, heti még egy edzést belerakni, felügyelni az otthoni futást, erősítést, mert itt a soha vissza nem térő pillanat, hogy szintet ugorjon. Ebben a döntéshelyzetben is magamra maradtam. Vajon kamaszos hiszti csak? Vagy valóban kiégés ez a fiunknál? Utóbbi esetben nem kéne erőltetni. Inkább dobjuk el az élsportot, mint hogy belenyomorodjon. Vagy utólag ő maga fogja verni a fejét a falba, miért engedtük, hogy abbahagyja?
Ákost látnod kellene, megcsinálták az osztállyal a szokásos szárazlevél-kompozíciós feladatot, és hát igen, a fiad műve kivilágít a többi közül. Nem az elfogult anya szól belőlem. Apró darabokra tépdeste a leveleket, és „örvénylő színfolyamatokat hozott létre", ezt mondanám róla egy verniszázson. Csupa átmenet, sárgából zöldbe, barnából vörösbe, vadul hullámzó ősztenger. Ilyen kicsiként ilyen érzéket az absztrakt iránt, a lényeg iránt! Nem hiszed el. A tanítónő persze nem vette észre, elég fásult, bár kedves nőszemély. Nem hibáztatom, nem az ő világa a miénk. Bár inkább csak a tiéd ma már, de részese voltam én is. Ezt se fogod látni, az opus No1-et, pedig mondhatnád büszkén, a te fiad. Kimaradsz belőle. Mire szórakozottan rábiccentesz, hogy aranyos, a fiad már nem fogja érezni a benne felbuzgó büszkeséget.

Mert már kihűl a lelkesedés, amivel csinálta. Remélem, amikor Ákosnak kiállítása lesz, azért odavonszolod még majd a csontjaidat! Vagy én tollak majd kerekesszékben? Esetleg valamelyik fiatal modelled, akikre, mint mondod, ok nélkül féltékenykedem. Azt azért megnézném! Hogy melyik csitri fogja majd letörülni a valagadat, mikor már nem leszel szobatiszta! Ilyenkor szoktak a vén kicsapongók alázatosan visszakúszni a régi asszonyhoz, hogy karjai közt fejezzék be magatehetetlen napjaikat. A csillogó szemű növendékek ritkásabban fogják látogatni az agg zsenit, nekem elhiheted! De talán akkor is engem vádolsz majd, hogy elüldözöm őket a vasvillatekintetemmel. Megtagadom tőled ezt a pár szál virágot, ezt a kis felfrissülést. Na igen, te meg a gyerekeidtől önmagad. Kvittek vagyunk! Az a különbség, hogy egy gyereknek jár az apja, egy elkötelezett férfinak viszont lópikula jár, nem csitrik vére. Egyem a vámpírlelkedet!

Tudtad, hogy Ákost kipécézte magának egy srác az osztályból? Balázska rászállt, veri, elveszi a dolgait, és az egész nem derül ki, ha véletlenül nem megyek érte korábban, és nem látom a dulakodást. Leszidtam a másik fiút, de makacsul hallgatott, leszegett fejjel. Szóltam a tanítónőnek, azt mondta, intézkedik, de nem történt semmi. Csak annyi, hogy Balázs anyukája nekem támadt, miért nem hozzá fordultam, miért kell beárulni a gyerekét, nem vagyunk az óvodában! Különben is Ákos hazudik, az ő gyereke megmondta, hogy soha nem bántotta. Most akkor próbálkozzam a tanítónőnél? Vagy az anyukával, aki szemlátomást engem néz gyenge láncszemnek. Ákos állítja, most már nem bántja senki, de szerintem félelmében tagadja csak. Az apjának lehet, jobban megnyílna, ha volna neki olyan. Lehet, még azzal a Balázs gyerekkel is jobban megtalálnád a hangot. Vagy legalább megpróbálhatnád.

Ez is vicces műfaj, hogy beszélek hozzád, de tudom, úgyse fogod hallani. Meguntam, hogy kisípol a telefonod, és átirányít. Tudom, nem használod az üzenetrögzítőt, sose hallgatsz vissza semmit. Akkor használom én. Kicsit olyan, mintha veled beszélgetnék. Még jobb is, nem szakítasz félbe folyton az okosságaiddal, nem tudsz mindent jobban, nem akarod megoldani rögtön a dolgokat az ismert művész magabiztosságával. Emlékszel? Régen tudtál hallgatni… Sosem bírtad ki hosszan szótlanul, de a mainál azért jobb volt a helyzet. Szóval, megint, megint egyedül fogok dönteni. Téged hidegen hagy, nem is vagy itt, sehol se vagy, a nem létező művészetedben vagy. Jó, létező, persze, ott van a köztereken, nyomot hagytál, száz év múlva is mondják majd a gördeszkások, mikor felugratnak valamelyik műved talapzatára: „ezt meg ki a tököm csinálta". Igen, lesz jó pár olyan, amelyhez talán fél század múlva is avas öltönyben viszik a koszorút meg a virágot évi egyszer, és a díszvendég politikus folyton az óráját nézi majd, mert várja a következő koszorúzás, míting vagy szalagátvágás. Te kalapálod össze a jövő emlékezetét, én meg itt vonyítok magányosan, mint sakál a sivatagban. És igen, az én kétségeimre senki sem fog emlékezni félszáz év múlva, most sem érdekelnek senkit. Még téged sem. De mégis itt, a jelenben dől el az életünk, ha megengeded, hogy fennkölten fogalmazzak. A művészettörténészeidnek meg szoktad engedni. De most nem csempészek bele csipetnyi iróniát, hogy a kedvedre tegyek. Nem kívánja az anyag. Tudod, mint a főzésnél. Kell-e még tárkony a levesbe, vagy sem. Amit mondok, az pucéran patetikus, olyan, mint egy önsegítő tanfolyam motivációs idézete. És mégis igaz. Zajlik az élet az ittben, a mostban. És te nem vagy itt. Hiába hitegeted magad, hogy más dolgozó férfi is így van ezzel. Amúgy hidegen hagy, ha a világon minden menedzser, kőműves, tanár, politikus, lelkész vagy kamionsofőr használhatatlan is, mikor munkából hazaér. Engem csak te érdekelsz. Meg főleg mi mind. Ahogy együtt vagyunk. Mondjuk családnak, akkor is, ha egyre kevésbé hasonlít családra.

És most itt ez a baleset is. Hát, nem tesz boldoggá. Mondod, hogy életed nagy lehetősége, de csak ürügyet látok benne, hogy még jobban eltávolodhass tőlünk. Mint amikor elfogadtad a német ösztöndíjat, ó, ugyan, csak két hónap, és ma már, a telekommunikációval, igazán nevetséges. Nem osztottál nekünk lapot, a te paklidban csupa férfilap, no meg az ászok… És mikor nem hívtál, és rád telefonáltam, és mindig az a kedvesen búgó hangú Inge vette fel, hogy sajnos a nagy művész nincs otthon, dolgozik éppen, megbeszélést tart, nem tudja adni, de nagyon szívesen továbbítja neki az üzenetemet, bármi is legyen az. Inge annyit hallott már rólam, nagy-nagy tisztelőm volt, olyan szívesen elbeszélgetett volna velem az élet kicsi és nagyobb dolgairól. Inge egy bűbáj volt. Ne bomoljak már, házvezetőnő, ennyi, cserélte a törülközőket, ételt hozatott, ellenőrizte a takarítást, járt a tisztítóba. És fiatal, bodybuilder pasija volt, teletetoválva, úgyhogy este hazament ahhoz, volt, aki szórakoztassa. Akinek nem Inge, ne vegye magára, röhögtél… Hány ilyen inget nem vettem magamra. „Mint mikor két ing között meztelen a melled…" Hányszor idézted ezt régen. Hányszor idéztél annyi mindent. Hogy „csillaghálóban hányódunk, partra vont halak". A fülembe suttogtad elalvás előtt, hogy hozzád már hűtlen lettek a szavak… Most a te szavaid lettek hűtlenek énhozzám. Oké, néznél rám a nagy, okos dióbarna szemeddel, akkor legyünk konstruktívak, mi a megoldás? Vicces kérdés.

Megoldás, az nincs. Csak megoldatlan dolgok továbbgörgetett halmaza. Terhek megosztása. Kisírni magunkat egymás vállán. Késő éjszakába nyúlóan beszélgetni, mikor mindenki elaludt már. Egy pohár borral a verandán. Jelenlét, az kellene.

Ehelyett most is mi van? Rávetődtél erre a repülőgép-katasztrófára, mint gyöngytyúk a takonyra. Szeretted ezt a gusztustalan hasonlatot, talán most is használod. Értsem meg, ez nem egyszerűen egy baleset. Hanem A BALESET. A pillanat. Minden művész életében vannak meghatározó pillanatok, s már amikor olvastad, hogy egy katonai repülőgép lezuhant egy kis falu határában, huszonhat szlovák deszantos meghalt, már akkor mászott felfelé a gerinceden az érzés. Hogy ez élet, halál, diplomácia, nagyhatalmi kérdés, emberi sors, történelmi fordulópont, hatalmas vihar egy kis település csendes bilijében. Hogy ha lesz emlékmű, és lennie kell, ez nem akármekkora horderő, biztos elkülönítenek egy jókora büdzsét, ide nem elég egy márványoszlop vagy egy terméskő, sem egy bánkódó nőalak bronzból. Ez nem egyetlen síremlék, ez kéttucatnyi család, két nemzet, egy hadsereg szimbolikus gyászobjektuma. És hogy nagy büdzsé lesz, az nem a pénzhajhászat miatt fontos, ezt pontosítanád, még mit nem, ez csak annyit jelent, hogy végre normális léptékben lehet gondolkodni, és nem jönnek majd folyton azzal, hogy itt meg ott meg kellene nyesni a költségeket, nem lehetne-e bronz helyett alumíniumból, kőből, de ne márványból, műanyagból, papírmaséból, újrahasznosított szemétből. Meg hogy ez a munkaóra-mennyiség is túl soknak tűnik. És akkor magyaráznád nekik, hogy mit csináltál te, mit csinált a kőfaragó, az öntő, a csiszoló ennyi ideig ezen a darab izén, amit művészetnek nevez a sok ingyenélő. Míg a becsületesek a lelküket kiteszik a Tesco kasszájában.

Tudom én, hogy ezért sajátítottad ki az ügyet, ez a szobor okvetlenül a tiéd kell legyen, semmi pályáztatás, semmi zsűrizés. Latba vetve összes politikai kapcsolatodat, kilincselve a megyei nagyuraknál, akiknek a csöpp fejében közben az kattog, vajon hogyan juttathatnának egy kis tereprendezési, kivitelezési munkát a vállalkozó haverjaiknak, mi lesz a területkisajátítással, ki húzza le arról a sápot, hova lehet majd állni fényképezkedni, nemzetiszín szalagot átvágni, kinél lehet ezzel bevágódni a kis-, közepes és nagyfőnökök közül, milyen szívességgé tudják átkonvertálni ezt az ügyet, hogy minél jobban járjanak vele. Azt

is tudom, hogy ebbe a sok ügyeskedésbe már mennyi időt öltél bele, ezt bizony nem fogod tudni felszámítani, mikor leadod a költségvetést. Ezt csak rajtunk tudod megspórolni magadnak, mert nem lehet, hogy az alkotóidőd rovására menjen, arra gondosan ügyelsz. Na meg persze hozzájön a leköltözős projekt, mert az alkotás folyamatának, ennek a három hónapnak ott kell lezajlania, magadba kell szívnod azt a levegőt, körbejárnod minden oldalról az esetet, látni a falusiak arcát, a mentés folyamatát, a roncsok eltakarítását, beszélgetni mindenkivel. Csak így lesz teljes a kép, csak így formálódhat ki organikusan a terv. Alulról, csemetéből növekedve, mint egy faóriás. Óriási! És hol a mi helyünk a növekedés folyamatában? Lehetünk táptalaj, kezi csókolom? Esetleg trágya? Este telefonálhatunk. Ha van valami rendkívüli. Ha valaki meghalt vagy megszületett. Pénzt hagysz majd. Köszi.
Igen, lehetnél tengerészkapitány, akit fél évig nem lát a családja. És a hat hónap, amíg itthon lennél, pont elég lenne, hogy alig várjuk, míg újra vízre szállsz. És a hat hónap nélküled épp elég lenne, hogy újra vágyakozni kezdjünk utánad. Csak, ugye, a szerződést az elején kötik, és én nem így vettem meg ezt a kapcsolatot, hát mérlegelni sem volt időm. Most persze utólag mérlegelhetek. Amennyit akarok. Csak már hiába.
És akkor még a kis Eszterkéről nem is beszéltünk. Persze, nagyon tehetséges. A lányod lehetne. Félig-meddig annak is tekinted. Na de a másik felében? A semmi kis trikóival, lapos, pucér hasával, a mininél kurtább szoknyáival meg a forrónadrágjaival. A hajzuhatagával. Tudom, mindig is elbűvölt az ilyen szőke kazal. Mégis engem vettél feleségül, aki barna vagyok. Így jártál. Nincs kedvem befestetni, megpróbálni más lenni, mint akihez az életedet kötötted. Vagy a csónakodat. Bárhogy is nevezzük. Meg hát nem is vagyok versenyképes. Három gyerek, feljöttek a kilók itt is, ott is. Bezzeg egy híres-neves művésznél nem számít a rozmártest, inkább szexi, a megbízhatóság, a megállapodottság ábrándja. Íme a tökéletes apapótlék egy elapátlanodott korban… A széttört ideálok mackós megtestesítője…
Kipufogtam magam, igen. A „megkeseredett feleség" paradigma. Valószínűleg már a rögzítőd sem veszi ezt az egészet, vagy ha igen, az pont annyit ér majd, mint egy soha fel nem fedezett kazamata vagy piramis titkos belső felirata. Azt hiszem, ebből állítok szobrot magamnak. A sok keserűség tajtékából. Egy egész tengernyi hullámzás lerakódása ez. Benne van minden, az összes örvény, áramlat, sirályvijjogás, mormoló bálnaének, viharok, napflitter, misztikus összhangban mozgó halrajok, késfogú cápák, fodrozódó ráják, korallok, erotikus táncot lejtő vízi növényzet. Te azt hiszed, benned van az élet. Nekem élő bizonyítékaim vannak rá, hogy énbennem. És ez nem afféle béranyaság, nem pusztán kihordtam őket, hanem ma is bennem folytatódik minden örömük és kudarcuk, ábrándozásuk és fájdalmuk. A meghosszabbításuk vagyok, bennem érnek az égig, a jövőig. Aminek én már elértem a partját. És ne legyenek illúzióid, van ilyen szobrod neked is, csak negatívban, kitöltetlenül. A tátongó hiányban. Egyes kurátorok vagy egyetemi oktatók gyönyörű elméletet szőnének e köré. Mi csak bekiabáljuk ezt a negatív teret, és halljuk, ahogy hangunk ide-oda verődik a semmiben.

OLÁH ANDRÁS

VADONJAINK

a susnyásban barangoltunk a
haverokkal térdig csatakosan önfeledt
mámorban két zsíroskenyér között
a Tisza-csatornánál letisztítottuk az út
sebeit a bátrabbak átúsztak a túlpartra
én a stéget őriztem s figyeltem
elváltozott arcát a víznek
a zsombékosban riadóláncot alkotva
leveleken kucorgó békák leselkedtek
nádszálakból hidat építettem nekik
de elferdült a bizalom s pálcájával
közénk csapott az összegyűrt idő
azóta elkerülnek az álmok nyitott
szemmel számolom az óraketyegést
bevégzett dolgok képei pörögnek
és visszaszöktetnek abba az
elhagyott vízparti vadonba

REMÉNYEINK

megint be fog sötétedni
anélkül hogy szólnánk egymáshoz
csak bóklászunk vakon
múlt időbe kapaszkodva
régenvolt mosolyok
incselkednek velünk
mi pedig reménykedünk
hogy lesz még mit megosztani
ha éjjel kisimítjuk
párnánk gyűrődéseit

JÁNOKI-KIS VIKTÓRIA

VIPASSANA

Mindjárt kicsengetnek, és neked még öt mondatot át kell tenned részesből tárgyesetbe. *Die Katze sitzt im Korb. Ich setze die Katze in den Korb* vagy *in das Korb.* Fogalmad sincs, hogy a kosár hím- vagy semleges nemű. Három éve tanulsz németet, de egyre jobban utálod. Nem érted, miért kell minden nyavalyás főnévnek nemmel rendelkeznie. Mitől lány a nap és fiú a szék? Tiszta hülyeség az egész. Tavaly kérted anyádat, próbáljon meg áttetetni az angolcsoportba, de nem engedték. Aki negyedikben némettel kezdett, annak folytatnia kell nyolcadikig. Fafejű az igazgató és az egész iskola, váltanod kellett volna egy hatosztályosba, már bánod, hogy az utolsó pillanatban elbizonytalanodtál, és meggondoltad magad.

Legyen *in den Korb*, haladsz tovább. Ha már átnézni nem lesz időd a dolgozatot, legalább fejezd be, az is valami. Frau Kovács pakolássza a cuccait, mindjárt beszedi a lapokat. Elég szemét dolog pénteken hatodik órában témazárót íratni, de kezdesz hozzászokni, hogy az összes tanár megkergült. Azt hiszik, egy hónap alatt be tudják rajtatok vasalni az elmaradt tananyagot.

*Der Apfel liegt auf dem Tisch***.** Ez tárgyesetben úgy lesz, hogy *Ich lege den Apfel auf den Tisch.* Az asztalról kivételesen tudod, hogy hímnemű. Úgy jegyezted meg, hogy apád folyton azt magyarázza az öcséidnek, egy férfi legyen kemény, és bírjon ki mindent. Az asztal meg kemény, és többnyire elbírja, amit rátesznek. Az apád persze nem ilyen. Két napja utazott el anya, de ő már szét van csúszva. Reggel te szóltál rá, hogy elfelejtett zoknit venni, és kioldódott a cipőfűzője. Kész katasztrófa volt az indulásotok. Samu bőgött, mert kipurcant a szöcskéje, Márk nem találta a tesicuccát, te meg öltözködés közben elbotlottál az előszobában, és majdnem kibicsaklott a bokád. Még mindig érzed a fájdalmat, ahogy körözöl a lábfejeddel.

Das Fenster steht neben dem Sofa. Ez az utolsó, és kész vagy. Frau Kovács közeledik, most veszi el Janka dolgozatát, a levegőbe röppenő papírlapok félig üresek. Barátnőd ismét elálmodozta a számonkérést, mégis vidáman pattan ki a padból. Irigyled, amiért ilyen lazán veszi a tanulást. Te is próbálsz úgy tenni, mintha nem érdekelne, milyen jegyeket kapsz, de azért szeretnél év végén legalább egy négyest minden tantárgyból. Az irodalommal és a nyelvtannal nincs gondod, németből is elég jól állsz, a matek, a kémia és a fizika viszont kész gyötrelem számodra. Leírod az utolsó mondatot, átadod a témazárót, felsóhajtasz. Végre itt a hétvége. Igaz, anya nélkül, de akkor is. Elpakolod a tolltartódat, indulsz a kijárat felé. Az ajtóban neked ütközik Ágoston.

– Fuj! – mondja utálkozó hangon. Lesöpri a vállát, kiszalad a folyosóra, elővesz a táskájából egy átlátszó flakont, befújja vele az egész pólóját. – Még jó, hogy van nálam Kővári-spré!

Tavaly találta ki ezt a baromságot. Csinált egy spriccelőt, felírta rá a családnevedet, és azóta mindig lefertőtleníti magát, ha hozzád, a padodhoz vagy bármelyik

---

Jánoki-Kis Viktória a Petőfi Irodalmi Múzeum Móricz Zsigmond-ösztöndíjasa.

cuccodhoz ér. Jönnek a haverjai, röhögve néznek rád. Hátat fordítasz nekik, kiszaladsz az iskola udvarára, nekidőlsz egy fának. Korog a gyomrod, szédülsz. Meg kellett volna enned az ebédet, de Ágostonék kenyérgalacsinokkal dobáltak a menzán, így inkább otthagytad a borsólevest és a buktát is, pedig mindkettőt szereted. Előveszed az uzsonnásdobozodat, maradt benne egy szelet túrós pite, befalod. Megjelenik Janka.

– Kerestelek – mondja. – Hogy sikerült?

– Gőzöm sincs. Neked?

Felnevet. Előveszi a telefonját.

– Írt apám. Negatív lett a tesztje. Átjöhetsz holnap.

– Ott is aludhatok?

– Persze.

Ennél jobb hírt nem is kaphattál volna. Már csak arra kell figyelned, hogy otthon kedves legyél az apáddal. Ha megengedi, hogy szombat reggel lelépj, akkor a pünkösdi hosszú hétvége egy jelentős részére megszabadulsz a családodtól.

– Elkísérsz a buszhoz? – kérdezed.

– A nővérem megígérte, hogy elvisz magával ruhát venni.

– Mázlista.

Kisétálsz az iskolából, szabad vagy, tiéd a délután, zseniális, hogy nem kell bevárnod az öcséidet, és elviselned őket az autóban. Valami haszna mégiscsak van anya elutazásának. Ő csak akkor engedi meg, hogy egyedül menj haza, ha halaszthatatlan dolga van délután, de ez ritkán fordul elő. *Egy család vagyunk, jövök értetek, együtt megyünk haza*, mondja mindig, amitől olyan érzésed támad, mintha kötelező volna szeretned a velük töltött időt.

Felszállsz a 257-esre, orrodig húzod a maszkot, nehogy rád szóljon a sofőr. Komor tekintetű fickó. Tartasz tőle. Leülsz a leghátsó sorba, ahonnan be lehet látni az egész teret. Egy csapat gyerek áll a folyosón, ők is ÖKU-sok, alattad járnak, ötödikesek vagy hatodikosok lehetnek. A lányok béna, kopott ruhákat hordanak, sminket sem viselnek, mégis felszabadultan nevetgélnek a srácokkal. Bárcsak te is ilyen lazán tudnál viselkedni a fiúk jelenlétében, de amióta Ágoston elindította ellened a szekáló hadjáratot, nem bízol bennük. *Der Junge, der Sohn, der Mann*, ezeknél legalább van értelme a hímnemnek. Viszont *der Mond, der Stern, der Gott?* Ugyan már! Az kéne még, hogy az égitestek és Isten is férfi legyen. Egyébként akkoriban romlott el az egész, amikor Janka kikotyogta az osztályban a Farkas testvéreket. Előtte Ágoston le sem vette rólad a szemét. Minden órán stírölt, egyszer poénból összeszámoltad, negyvenöt perc alatt harminckétszer nézett rád. Eleinte idegesített, de aztán rájöttél, hogy *crusholod.* Megírtad neki *hangoutson,* mire azt válaszolta, hogy csak azért bámult, mert „felelsz vagy mersz"-eztek a haverjaival. Másnap sétáltatok fel először Jankával a solymári várba, elütni a délutánt. Épp a kútnak támaszkodva beszélgettetek, mikor megállt mellettetek két biciklis fiú. Idősebbek nálatok. Szóba elegyedtetek, zenét hallgattatok, estig együtt lógtatok. Másnap Janka csak róluk tudott beszélni a suliban. Hogy Dávid és Szabolcs így, meg Dávid és Szabolcs úgy. Alig telt el egy hét, Ágoston rajzszöget

tett a székedre, kitalálta a Kővári-sprét, és a haverjait is rád uszította. Kavicsot szórtak az uzsonnásdobozodba, rágót nyomtak a szótárfüzetedbe, és mikor hittanon Dávid zsoltárát vettétek, rád mutogattak, és hangosan nevettek. Egy alkalommal úgy bedühödtél, hogy fejen dobtad Ágostont a Bibliáddal. Beküldtek az iskolapszichológushoz. Azóta a lányok is utálnak. Mindennap megkapod valakitől, hogy agybajos vagy. Régebben sírtál miatta, de már nem érdekel az egész.

Lassan zötyög át a busz Pesthidegkúton, minden megállóban hosszan vár, hogy fel tudjanak totyogni az idős nénikék. Ajtónyitásról ajtónyitásra gyarapodik a számuk, mintha valami belvárosi nyugdíjasbanzájra készülnének. Előveszed az MP3-lejátszót, elindítod a kedvenc válogatásodat. One Direction, Follow the Flow, Dua Lipa, Halott Pénz és Magna Cum Laude, fél éve ezt az öt együttest hallgatod. Bármilyen hangulatra van megfelelő számod. Néha úgy érzed, zenefüggő lettél. Akkor is hallod a dallamokat, amikor olvasol, tanulsz vagy beszélgetsz, fejedben állandóan ott cikáznak a sorok. „Mit ér a földön, mit ér hazád? Mit ér a házadban piciny szobád? Mit érhet ott a gondolatod, ha nincsen kivel megosztanod?", vagy a másik visszatérő refrén: „Nem tudok bal kézzel írni, nem tanították. Nem tudom, hogy kell szeretni, megtaníthatnád." Arról ábrándozol, milyen lesz egyszer élőben látni a kedvenceidet. Tavaly épp pedzegetted a szüleidnek, hogy koncertjegyet szeretnél a tizenharmadik szülinapodra, mikor beütött a járvány. Mennyire szép is volt, mikor a tanárok még olyan bénák voltak, hogy nem tudtak órát tartani, csak megküldték a házit e-mailben. Elszaladt veled a tavasz és a nyár, összefolytak a hónapok, és mire szorongani kezdtél volna a vírus miatt, elkapta az egész család. Gond nélkül átestetek rajta. Azóta az egész felhajtás csak egy távoli, érdektelen probléma számodra, amiből annyit érzékelsz, hogy házon kívül maszkot kell hordanod, a felnőttek folyton kézmosással nyaggatnak, és többet vagy otthon, mint valaha.

Az utolsó pillanatban ugrasz le a buszról, érkezik a 29-es, átszállsz. Tested olyan, mint egy számítógépes karakter. Könnyű irányítani, engedelmeskedik a parancsaidnak. Itt ugorj le, ott szállj föl, lépj hármat előre, ülj le arra a székre. Nyomod a gombokat, mozgatod a bábut, de te magad nem vagy jelen. Homlokodat az üvegnek támasztod. Bár sejted, hogy ez is csupa fertőzés meg bacilus, eleged van a paráztatásból, reszkessenek az öregek, neked nincs félnivalód. Sportosan vezet a sofőr, sebesen futnak el melletted a házak, az utat szegélyező fák koronáit bearanyozza a nap. Időnként felbukkan egy fehér lomb. Meggy vagy cseresznye lehet. Nyárra kiderül.

Vajon mit csinál most édesanyád abban a furcsa, indiai nevű táborban? Csukott szemmel meditál egy füstölőszagú teremben? Vagy egy nagy hasú Buddha-szobor előtt mantrázik? Nehéz őt így elképzelned. Amióta az eszedet tudod, együtt imádkoztok reggel és este, vasárnaponként pedig szép ruhába öltözve indultok a templomba. A te anyukád összekulcsolt kézzel fohászkodik az Úrhoz, nem érted, miért ment el egy ilyen helyre. Az üvegen túl felbukkan az elmegyógyintézet zöld vaskapuja, rajta „BELÉPNI TILOS" felirattal. Felpattansz, a nyíló ajtóhoz sietsz, leszállsz.

Sajog a bokád. Idióta az apád, az ő táskájában botlottál el reggel, mindent összevissza hagy a lakásban. Nekivágsz az emelkedőnek, fürkészed a diliház hatalmas parkját, hátha meglátsz valami érdekeset. A töritanár egyszer azt mesélte, hogy miután bezárták az intézetet, bolondok árasztották el a környéket, minden utcasarkon kóválygott egy félkegyelmű, alig győzték őket összefogdosni a rendőrök. Akiket nem sikerült elkapni, azok még mindig

itt élnek, a környező erdőkben. Azt is mondta, hogy mikor még működött a kórház, külön részleget tartottak fenn a gyerekek számára. Volt ott egy lány, akit nem lehetett kiengedni az épületből, mert amint meglátott egy fát, felmászott rá, és leugrott. Háromszor szökött ki és törte össze magát, mire úgy döntöttek, zárkába rakják. Ott aztán telerajzolta a falakat hatalmas törzsekkel meg lombokkal, és mikor nem kapott több zsírkrétát, körömmel kapart vonalakat a vakolatba. Időnként elképzeled, milyen lehetett ez a lány, mielőtt behozták ide. Talán pont annyi idős volt, mint te? És miért ugrott le folyton a magasból? Azt hitte, tud repülni? Vagy azért akarta magát összezúzni, mert félt valamitől? Te csak ritkán félsz. Mondjuk pár nappal ezelőtt, mikor megnéztél egymás után három részt a *Stranger Things*ből, hajnal négyig nem mertél elaludni. Égve hagytad a lámpát, és tágra nyílt szemmel bámultad a szobád falait, nehogy valaki kinyúljon érted a téglák közül, és berántson egy másik dimenzióba. A suliban egész nap szédelegtél, a harmadik szünetben elaludtál a vécén, Janka talált meg. Azt hazudtad az osztályfőnöknek, hogy megjött, és nem találtál a táskádban betétet. Néha te is úgy érzed, hogy meg tudnál bolondulni. Amikor a tanáraid hülyék, az apád úgy beszél veled, mint egy óvodással, a testvéreid agyadra mennek, Ágoston undorodva fordul el tőled, és Dávid a vár falához nyom, miközben te lent vérzel, üvölteni tudnál, hogy mindenki szálljon le rólad, és hagyjon végre békén, de aztán eszedbe jut a lány a zárkában, és inkább lenyugtatod magad zenével.

Számolod a lépcsőfokokat, hetvennyolc lépéssel jutsz fel a Széher útra. A sorompó mellett két biciklis srác hajt ki az erdőből. Elszáguldanak előtted. Feszülős ruhában vannak, csupa izom mindkettő. Ha a barátnőd itt lenne, azt mondaná, *hot guy check*[1], de egyedül nincs kedved kivesézni őket. Utánuk se nézel.

Rég jöttél haza úgy, hogy senki nem várt itthon. Bezárod magad után a kaput, keresgéled a csomón, melyik kulcs nyitja a bejárati ajtót. Tűz a nap, szinte éget a fal tövében megrekedt levegő, egy gyík felrohan a falon, és eltűnik a zöld zsalugáter mögött. Épp kezdted az iskolát, mikor a házatok épült. Máig emlékszel a szűk nadrágos, hátranyalt hajú francia pasasra, aki minden délelőtt itt ordibált a kőművesekkel. Iszonyúan hadart, semmit nem értettél belőle, csak két szó maradt meg, amit folyton ismételgetett: rusztik és provansz. Egy idő után el is neveztétek *Mösziő Provansz*nak. Apád utánozta a mozdulatait, ami nagyon tetszett neked. Anyád viszont úgy rákattant a berendezésre, hogy esténként a *Szép Házak*ból olvasott nektek mesét, és szellemtörténetet talált ki a képekhez. Mire ideköltöztetek, Samu rettegett a bútoroktól, és minden sarokban kísértetet látott.

Belépsz az előszobába, meglep a csönd, soha nem hallottad még ilyen hosszan visszhangozni a bejárati ajtó csukódását. Ledobod a táskádat, átütő bűz csapja meg az orrodat. Bár a mosogatótálcában csordultig állnak a mosatlanok, és az étkezőasztalon is kint maradt két csomag felvágott, a szag máshonnan jön. Kinyitod a bal alsó konyhaszekrényt. A púposra tömött kuka tetején apád tegnap este rendelt halvacsorájának maradéka fekszik. Befogod az orrod, úgy viszed ki a vödröt. Két napja pakolsz a családod után, háromszor indítottad el a mosogatógépet, magadnak csomagolod a tízórait meg az uzsonnát, tanultál Samuval, megkerested Máté tesicuccát, apád meg annyit sem bír megtenni, hogy kivigye a szemetet, amiben a kajája rohad.

Kiszellőztetsz, felmelegítesz egy szelet pizzát, nyomsz rá ketchupot, átsétálsz vele a nappaliba. Elhelyezkedsz a kanapén, bekapcsolod a tévét. Furcsa, hogy senki nem szól rád.

[1] Menő pasi elemzése

Meglengeted a tányérodat a fehér szőnyeg fölött. Hangosan felnevetsz. Elindítod a YouTube-ot, rákeresel a legújabb TikTok-táncversenyre. Megszólal a zene, felvillannak kedvenc sztárjaid a képernyőn. Bal oldalon a szőke lány, tizenkilenc éves, jobb oldalon a barna, ő valamivel fiatalabb. Eszméletlen tempóval nyomják a figurákat, forog a kar, biccent a fej, fordul a csípő, hullámzik a törzs. Nem tudod eldönteni, melyik a menőbb. A barnát egy kicsivel jobban kedveled, mert nem csontsovány.

Jár a lábad, képtelen vagy ellenállni a ritmusnak. Leteszed a tányért, felállsz, utánozod a mozdulatokat. Terpesz, ugrás, lábkeresztezés, guggolás. Egész jól megy. Folytatod, gyorsul az iram, hajolsz, fordulsz, emeled a karodat, felugrasz. Mindent beleadsz, hogy ne tévessz, de túl pörgősek a táncok. Ledobod magadról a pulcsit, folytatod a koreográfiát, szünet nélkül követik egymást a hatvan másodperces felvételek. Napfényben úszik a szoba, izzadsz, át kell öltöznöd.

Felszaladsz a szobádba, keresel egy sortot meg egy haspólót. A legalsó fiókban rábukkansz a citromsárga bikinire, amit Jankától kaptál kölcsön. Azt mondta, vedd fel, és csinálj magadról egy fotót Dávidnak. Nyilván hülye ötlet volt, mindketten röhögtetek, de azért hazahoztad, most pedig hét ágra süt a nap, és senki nincs itthon. Meztelenre vetkőzöl, felkapod a fürdőruhát, megigazítod a melltartó szélére varrt rojtokat, szűkebbre állítod a bugyit két oldalon a köthető masnikkal. Épp csekkolnád magad a tükörben, mikor éles fájdalom nyilall a gyomrodba. Nem kellett volna evés közben ugrálnod.

Kiülsz az erkélyre. Felhúzod a lábad, nekitámasztod a szemközti széknek, nézed a combjaid belső, homorú ívét. Időnként azt szeretnéd, ha nem változna ilyen gyorsan a tested, máskor meg úgy érzed, képtelen vagy kivárni, hogy végre felnőtt legyél, és szabad. Bizsereg a bőröd, égetik a napsugarak, múlik a gyomorfájás. Hátrébb döntöd a szék háttámláját, lehunyod a szemed. Már csak három hét, és itt a nyári szünet.

Megszólal a kapucsengő. Összerezzensz. Fogalmad sincs, ki lehet az. Mindegy. Nem engeded be. Megint csöngetnek. Felülsz. Mi van, ha fontos? Mégsem várhatsz itt, mint egy rakás szerencsétlenség. Leszaladsz az előszobába, megnyomod a kaputelefon gombját, mély, eltorzított hangon szólsz a készülékbe.

– Ki az?

– Róbert. A medence-karbantartó.

Őt ismered. Tavaly ősszel téliesítette a rendszert. Tanácstalanul toporogsz az előtérben. Nagy levegőt veszel, felkapod a tavaszikabátodat, kimész a kapuhoz.

– Jöttem rendbe tenni a vizet – mondja a férfi mosolyogva.

– Csak én vagyok itthon – feleled. A lábaidat nézi. Meztelennek érzed magad.

– Édesapád azt ígérte, háromra itt lesz.

– Felhívjam? – kérdezed.

– Hagyd csak, majd én. – Elfordul, telefonál. Egyik kezében a szerszámosláda, másikban a mobil. Harminc körül lehet. Nálad ezerszer idősebb, a szüleidnél ezerszer fiatalabb. Térdig érő, zsebes nadrágot és egy kifakult, fekete pólót visel. Haja rövidre nyírt, mint a katonáknak.

– Azt mondta, mindjárt érkezik. Beengedhetsz.

Átfut az agyadon, mi van, ha hazudik, mégis kinyitod a kaput. Rád se néz, szó nélkül elindul a kert végébe. Tipródsz, mitévő legyél. Hagyd magára, vonulj fel a szobádba, vagy felügyeld a munkáját. A nap továbbra is tombolva süt, legjobb lesz, ha kihasználod, és barnulsz egy kicsit. Beszaladsz, megkeresed az új Leiner Laura-kötetet, anyád napszemüvegét meg a mobilodat, és a nappalin keresztül kisétálsz a teraszra. Áthúzol egy napozóágyat a burkolat szélére, hasra fekszel. Úgy teszel, mintha olvasnál, de Róbertet figyeled. Föltekeri

a fóliát, közben gondterhelt hangon ismételgeti, hogy basszuskulcs. Kíváncsi vagy, miért sápítozik. A medence széléhez lépsz. A télire bent hagyott víz sötétzöld, zavaros, az alja tele van fekete üledékkel meg óriási pókokkal.

– Ez de tré – mondod halkan.

– Hol vannak a szivattyúk? – kérdezi. Végigmér, majd ismét a vizet bámulja. Fogalmad sincs, milyen szivattyúkról beszél. Nem tudod, mit felelj.

– Azt hiszem, az autók mellé vittük be őket édesapáddal.

Elkíséred a garázshoz, furcsa érzés, hogy bikiniben járkálsz egy felnőtt férfi előtt. Míg kihozza a berendezéseket, megigazítod a melltartó rojtjait és a bugyi hátsó részét a fenekeden. Visszafekszel a napozóágyra, feljebb tolod orrodon a napszemüveget, olvasol pár sort, de Róbert újra elvonja a figyelmedet. Mászkál a kertben, kihúzza a slagot, tiszta vizet enged az állottra. Munkakesztyűt és csavarhúzót vesz elő a szerszámosládájából, lemászik a gépházba. Két perc múlva a medence minden nyílásából sugárban ömlik a víz, olyan hangos a csobogás, mintha egy zúgó folyó mellett feküdnél. Előkészíti a tisztítóeszközöket, lehasal a burkolatra, kézzel lehajtja a hosszú, fehér csövet. Mire végez, átázik a pólója, remekül szórakozol a káromkodásain. Összeszereli a botot, háromszögletű kefefejet rögzít a végére, lenyomja a felszín alá, nekitámasztja a falnak. Visszamászik az aknába, ismét babrál a szivattyúval. Mire kijön, a bot elsüllyed, a fehér cső pedig visszaúszik a felszínre. Kezdheti elölről az egészet. Ezt fel kell venned Jankának. Elrejted a mobilt a könyv mögé úgy, hogy csak a kamera lógjon ki. Elindítod a videót. Róbert mezítláb járkál a medence körül, porszívózza az alját. Előre tolja, visszahúzza a botot egymás után legalább ötvenszer. Karjain minden irányváltásnál kirajzolódnak az izmok. Dávid véznának nézne ki mellette. Leállítod a videót. Mégsem küldöd el Jankának. A végén még megmutatja valakinek.

A füvön édesapád közeledik összevont szemöldökkel. Biztos nehéz napja volt. Mindig nehéz napja van, legalábbis ezt szokta mondani esténként a vacsoránál. Tudod, hogy stratégiai tanácsadó egy nemzetközi cégnél, de fogalmad sincs, ez mit takar, azon túl, hogy alig van otthon, és rengeteg pénzt keres. Kezet ráz Róberttel, váltanak pár szót, aztán leguggol a napozóágyad mellé, és halk, mogorva hangon szól hozzád.

– Mégis, mit képzeltél? Azonnal menj fel átöltözni!

– Te mondtad, hogy engedjem be!

– Meg ne lássam ezt többet rajtad.

Összecsapod a könyvedet, felpattansz, faképnél hagyod. Idióta. Köszönni se tud, rögtön azzal nyit, hogy lehurrog és utasítgat. Este meg majd jön, hogy teregess ki, segíts elaltatni Samut, és nézd meg, be van-e zárva a bejárati ajtó. Felvonulsz a szobádba, megpillantod magad a tükörben. A bikinid olyan, mint egy szita, teljesen átlátszik. Mellbimbóid apró, fekete pöttyök a vékony, citromsárga anyag alatt. A bugyira rá se mersz nézni. Elszorul a torkod. Visszakapkodod a ruháidat, a pólóra ráveszel egy bő kapucnis pulcsit. Ki fogod nyírni Jankát. És soha többé nem találkozhatsz Róberttel. Mi lesz, ha elmeséli a barátainak? Reméled, egyetlen ismerőse sincs, egyedül él, és a családodon kívül senkivel nem tartja a kapcsolatot. Leülsz az ágyra, elindítod a videót, amit csináltál róla. Remegő kézzel tartod a telefont, figyeled a férfi arcát, próbálod leszűrni a gesztusaiból, mire gondolhatott, miközben a medencét takarította. Nem látsz rajta semmit különöset. Hátha észre sem vette az egészet, hisz többnyire hason feküdtél. Kivéve, amikor elkísérted a garázshoz. Ez borzasztó. Csöng a telefonod. Apád az. Már arra sem veszi a fáradságot, hogy feljöjjön a szobádba.

– Mi van? – kérdezed.

– Samu?
– Napköziben.
– Hol?
– Tudod. Iskola. Hidegkút. Napközi – mondod tagoltan. Leteszi. Hallod, ahogy közeledik a lépcsőn. Lehettél volna kedvesebb. Megigazítod a copfodat, mosolyt erőltetsz az arcodra. Belép az ajtón.
– Azt mondtad, hazahozod – mondja.
– Dehogy mondtam – feleled, de amint kiejted a szavakat, beugrik, hogy iskolába menet változott a terv, éppen a medencés hívása miatt. Kiszálláskor még utánad is szólt apád, hogy el ne felejtsd felkapni az öcsédet délután, csak Ágoston épp akkor ért a kapuhoz, és te válasz helyett berohantál az épületbe. Apád föl-alá járkál a szobádban, lábával odébb löki a ketrecet, a nyulaid rémülten ugranak szét.
– Bocs. Elszúrtam – motyogod.
– Mi volt rajtad ez a gönc?
– Jankától kaptam.
– Ennyi erővel meztelenül is ajtót nyithattál volna.
– Te meg ennyi erővel időben hazaérhettél volna.
Elborul az arca. Ebből baj lesz. Beletúr a hajába, az órájára pillant.
– Öltözz fel normális ruhába, és engedd ki Robit, ha végzett – mondja. Várod, hogy kiosszon, de rád se hederít, leszalad a lépcsőn, és egy hangos ajtócsapódással kiviharzik a házból. Biztos vagy benne, hogy meghalsz, ha újra beszélned kell azzal a pasassal. Netezel, zenét hallgatsz, játszol a nyulaiddal, beleolvasol egy másik könyvbe, de semmi nem nyugtat meg. Utálod apádat, hogy itt hagyott. Utálod magad, hogy megint elcsesztél mindent.
– Kisasszony! – hallod lentről a kiabálást. Émelyeg a gyomrod. Nincs menekvés. Kiengeded a hajadat, felteszed a napszemüveget, remegő lábbal indulsz a földszintre, alig látod a lépcsőfokokat. Kisétálsz a medence mellé, úgy teszel, mintha figyelnél a férfi szavaira, pedig csak a lábujjkörmeidet bámulod. Tegnap elfelejtetted újrafesteni, mindről lepattogott a csillámló arany lakk, roppant igénytelenül néznek ki. Soha nem szégyellted még magad ennyire.
– Estefelé, mikor a vízszint eléri a szkimmer közepét, elzárhatjátok a csapot – mondja Róbert. – Csak el ne felejtsétek, mert akkor minden úszni fog.
Bólogatsz, bár fogalmad sincs, mi az a szkimmer, és kizárólag az érdekel, mikor emeli föl végre azt a nyamvadt szerszámosládát, sétál ki a kertből, ül be az autójába, és tűnik el örökre a szemed elől. Amint az utcára lép, bezárod a kaput, és visszaszaladsz a házba. Leroskadsz a kanapéra, arcodról letörülöd a könnyeket, és mint egy elsős, megszámolod az ujjaidon, hány nap még, mire visszajön anya.

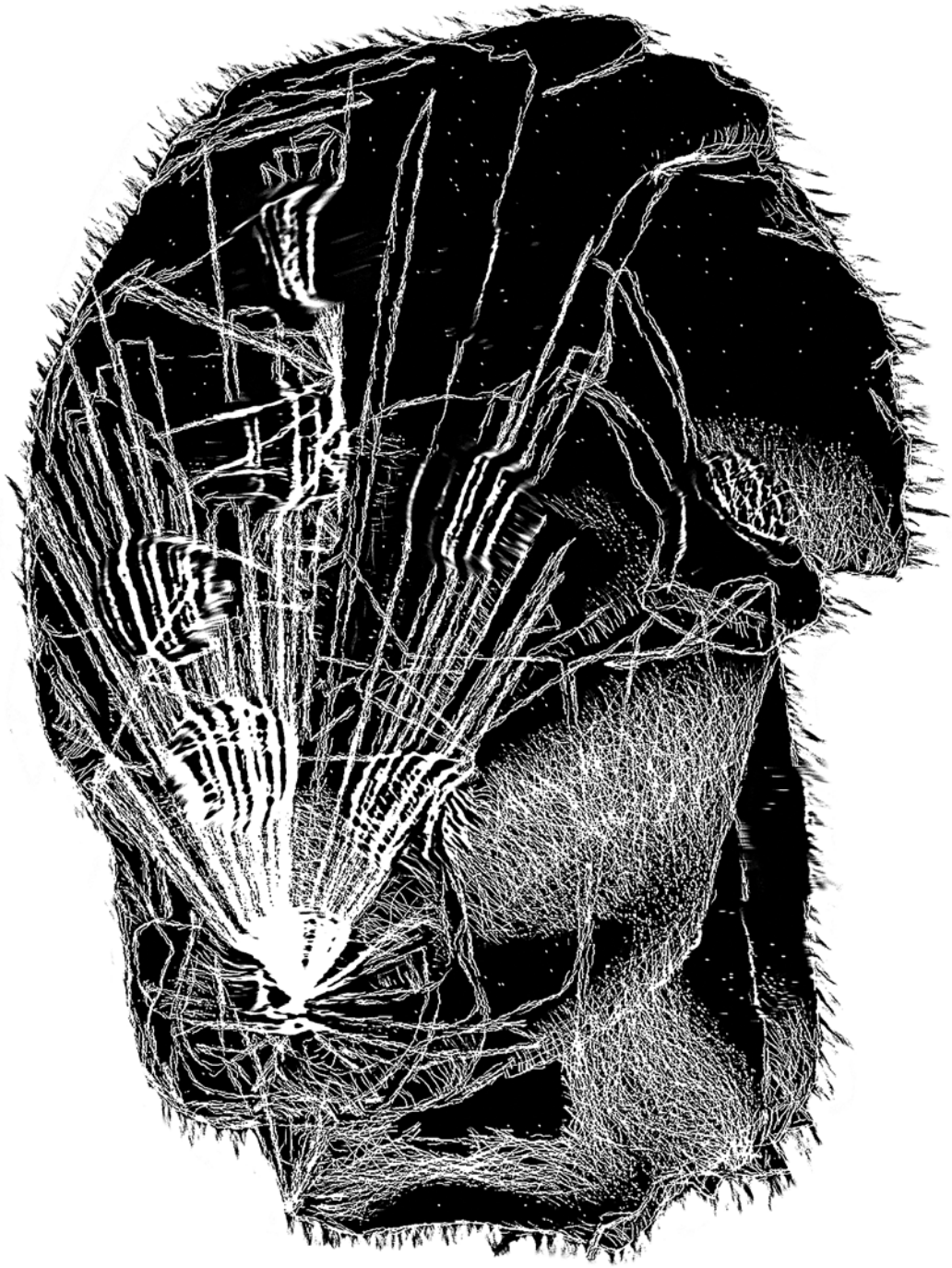

TOROCZKAY ANDRÁS

A FIÚ A KÍNAI ELŐTT

A minden távoli fényforrást talán örökre elfüggönyöző rózsaszín, fekete, szürke, sárga felhők közönyösen ontották magukból a hópelyheket, és az emberek cellájuk ablakaiból maguk is fásultan bámulták a máskor mohón, gyermeki örömmel körülrajongott bűvészmutatványt. A lámpák makacsul megvilágították a kihalt utcákat, bár senki sem járt rajtuk, csak hópelyhek és kóbor állatok. Meg az a fiú, akinek nem szabadna az utcán lennie. Vagy papírja van róla?

Éhes az elnéptelenedett Fehérvári úton sétált, azon a szakaszán, ahol négysávossá szélesedik, hogy belefolyjon az Október huszonnegyedike útba. Olyan csönd vette körül, mintha nem Budapesten lenne, hanem valahol az Alföld szívében.

Valamiért azt gondolta a fiúról, hogy orosz. Az utóbbi időben a kínai vegyeskereskedés kirakata előtt ült, sose máshol. Mióta megkezdődtek a korlátozások, mindig ugyanakkor, a kijárási tilalom kezdete után tíz perccel Éhes sétálni ment kutyájával, és a fiút mindig ott találta a betonon ülve. A telefonját nyomkodta, vagy ahogy Éhes mondta, bizgurálta – zenét hallgatott, csetelt valakivel, vagy csak az Instát pörgette, ki tudja. Mellette kétliteres flakon. Víz vagy vodka? Állandóan cigizett a fiú. A csikkjeit, mint a szotyolahéjat szokás, szétdobálta maga körül.

Éhesnek fogalma sem volt, miért, mi célból ül ott minden áldott este. Nem volt koldus, nem kéregetett. Boldogtalannak sem látszott, szinte dudorászott, fütyörészgetett. A ruhái alapján nem tűnt szegénynek, jó ruhái voltak, a telefonja mindig feltöltve, mert sosem másként, csak telefonját bizgurálva látta a fiút, mindig ugyanúgy. A táskáján mindenféle poggyászszalag – ebből gondolta Éhes, hogy külföldi. Azt meg, hogy nem nyugati, az arcából. Szlávos arca volt. Kerek fej, szemüveg, dokkmunkássapka.

Később, mikor esti fröccse mellett a számítógépnél ült, bevillant Éhesnek: lehet, hogy magyarként utazik sokat, és a szlávos külső sem garancia rá, hogy külföldi.

A fiúra gondolt. Ha most január vége van, és most január vége van, akkor immáron három hónapja ül ott.

Miért? Ki tudja? Miért? Ki tudja? Minden miértre jut egy ki tudja. Éhes kutyája sem tudta a válaszokat. Talán csak bolond, és teljesen véletlenszerű az egész. Valamiért bekattant, pont itt és pont így. Vagy talán én vagyok a bolond, gondolta hirtelen Éhes, miközben beleivott a fröccsébe. Talán bérgyilkos, vélte azután, és megfigyel valakit. De hát láthatóan csak a telefonját figyeli, illetve nyomkodja. Elvan. Milyen bérgyilkos az ilyen? De ez talán csak álca. Vagy szerelmes lenne? Egy férjes asszonyba, akinek a férje éjszakai műszakba jár. A fiú viszont vidéki, és hamarabb ideér. A nőért azonban érdemes várni. Azért a nőért bármit érdemes, haver! De az igazat megvallva, nem tűnt bolondnak, se bérgyilkosnak, se szerelmesnek.

Csak valakinek, aki vár. De mire? A tél végére?

Programozó, könyvelő, esetleg fénymásolóban szolgál ki, később ezt képzelte Éhes. Ez a három lehet, gondolta egyik este is, a kijárási után tíz perccel, miközben kutyájával elhaladt a fiú mellett. Sőt, számára sem világos okból egy idő után már biztos volt benne, hogy könyvelő. Csak az lehet! Kezdő könyvelő egy kis irodában, ami nem sokkal a kijárási korlátozás előtt zár, ám ez a könyvelő messze lakik, talán egy külvárosi hotelban, ahová a rendkívüli helyzetben nem közlekedik az amúgy is ritka járata, s megbeszélte valakivel, mivel neki nincs kocsija, hogy érte jön, és hazaviszi. Talán a felesége. Vagy a barátja. Viszont mivel minden kocsma, kávézó, pláza zárva tart, ahol normál esetben addig is várhatna, ezért itt vár. Egész egyszerűen nem tud máshol várni.

Ez elég valószínű. Éhes örült, hogy ilyen jól kisakkozta a világegyetem egyik nagy rejtélyét.

De miért nem egy parkban? Miért Budapest egyik legcsúnyább, legforgalmasabb (habár mostanában épp kihalt) utcájának hideg kövén ül, miért nem egy padon a fák, bokrok közt?

Mikor Éhes egyik sétája kezdetekor újfent találkozott a fiúval, odament hozzá, elmondta neki az elméletét, és nagyon meglepődött: a fiú arról számolt be oroszos akcentussal, hogy nem programozó, nem is könyvelő, és nem is fénymásolóban dolgozik, hanem valóban bérgyilkos. Fiatal kora ellenére rengeteg embert ölt, és nyilván Éhest is meg fogja ölni egyszer, de most éppen szerelmes, mégpedig egy lányba, aki miatt Magyarországra költözött, megtanult magyarul, és akiről Éhes egyik külföldi kiadású regényében olvasott. És mivel az egyik kritika arról számolt be, hogy Éhesnek szegényes a képzelőereje, mondhatni, azt írja, amit lát, rögtön tudta, hogy a lány, akiről Éhes regényében olvasott, valóban létezik. A leírások alapján kisilabizálta, hogy melyik házban, melyik lakásban. Mindent tud róla, többet is, mint Éhes, mivel Éhesnek fogalma sem volt, hogy a nő, akiről a regényében azt a lányt formázta, férjnél van, a férje pedig éjjeliőr a Hazugság Hotelban. És ha Éhes esetleg azt hinné, van a fiúban annyi becsület, hogy nem kezd ki férjes asszonnyal, hát téved. A kijárási tilalom óta tart a viszony, azóta várja itt esténként, hogy a férfi leléphessen. Mindig korábban érkezik, ez a régi jó szokása még a bérgyilkolások idejéből maradt, amikor jól jött, ha ismerte a terepet, s most sem tud felhagyni vele. Mindig ideér nyolcra, de csak kilenc körül nyer bebocsátást. Addig vidáman vodkázgat, és régi megbízóival vált üzeneteket. Mindegyiknek azt válaszolja, hogy mostanában nem vállal bérgyilkosságot. A kétkedőknek frappáns GIF-eket, matricákat is küld, hogy lássák, mennyire komolytalan és súlytalan lett. Mint egy szerelmes hópehely.

HAÁSZ JÁNOS

TATÁVAL PIROS DACIÁBAN

Nem mehetsz mindig egyenesen, mondta Tata, és fogta a kormányt, tekerni kezdte, nyúlt át a jobb oldali ülésről, s apró, sovány teste egészen megfeszült, ahogy nyúlt át onnan, az anyósülésről. Az anyósülésről, ahol anyós már rég nem ült, nem lévén már se feleség, se anyós, abban a közhelyesen fehérre meszelt falú tanyában, amelynek legalább a teteje nem szalma volt, hanem pala, Tata egymagában élt akkor már. Egymagában élt akkor már, csak Lackó jelentett neki társaságot; sokat ivott, s ez az alacsony, kefebajuszú, egykor mokány ember összeroppant az ital súlya alatt; mire Lackó nagyfiú lett, már teljesen összement és teljesen elfogyott. Teljesen elfogyott körülötte a világ is, testvére disszidált valaha, sosem hallott többé róla; egyetlen fia, Lackó apja nem látogatta, nyugtatók és antidepresszánsok pajzsa mögül harcolt a maga szörnyeivel, és nem látogatta a menye, Lackó anyja se, miután elváltak; nem látogatta Lackó apját se, az apósát pláne nem, hát nem maradt Tatának senki, csak Lackó.

Nem maradt Tatának senki, csak Lackó, az egyetlen unokája, aki kamaszkorában a szülői házból, dehogy házból, lakásból, az egy plusz két fél szobában összezsúfolódott hazugságokból és utálkozásokból Tatához menekült.

Tatához menekült fekete öregember-biciklijével, amin nem volt se váltó, se szabadonfutó; a rozsdás, öreg biciklin már nyolcadikos korában hozzá indult az utolsó óra után, és nem haza; a városhatár közelében volt a tanya, még a korán sötétedő novemberi, decemberi estéken is időben kitalált. Kitalált mindenfélét otthon, legalábbis amíg kérdezték, hová és miért megy el, de a jegyei jók voltak, beírásai nem haladták meg az ebben a korban indokolt, férfitársaságban már-már elvárt szintet, sőt inkább alatta maradtak, apja csak a lányok miatt aggódott, mígnem egy leszakadó polc miatt előbukkant ÖKM magazinok meg nem nyugtatták a gondos atyát, és mivel az élet minden fontos terén bizonyítottnak látta fia felnőttségét, hamar elfogytak a kérdések otthon. Hamar elfogytak a kérdések otthon, ahogy a szülők maguk is elfogytak, kiszivárogtak az otthonból, Lackó apja egyre gyakrabban ki sem kelt az ágyból, démonai elől a takaró alá, a fal felé fordulva menekült, Lackó anyja nem a takaró alá menekült, hanem egy kollégája alá, derült ki idővel; előbb csak napokig nem ment haza, aztán már soha többé nem, egyetlen ősz alatt esett szét a család, úgy, hogy ez senkinek fel se tűnt, mert már nem volt kinek feltűnnie.

Nem volt kinek feltűnnie, nem lehetett itt senkinek és semminek feltűnnie, ez egy nyílegyenes dűlő, ezt gondolta Lackó, még ha nem is az, ami a városból Tata házához vezetett, hanem annak ikertestvére, ugyanolyan hosszú és széles és még tükörsima is, ha épp nem a hatalmas esők idején volt ott halaszthatatlan dolguk böhöm nagy munkagépeknek, kombájnoknak, traktoroknak vagy a viharverte IFA-knak, de most nem voltak halaszthatatlan dolgok, se munkagépek, hatalmas esőket sem láttak már hosszabb ideje, az égboltot egyetlen felhő sem borította, ahogy mondani szokták, jó látási viszonyok közepette vezette Lackó a piros Daciát, uralta a kocsit, ahogy Tata mondogatta, hogy azt kell csinálni, a kocsit uralni kell, és ő uralta a maga

tizennégy évével, a pedálokat is ő kezelte, a váltásnál sem kellett félre néznie. Nem kellett félrenéznie akkor már az apjának, hogy az anyja merre jár és kivel jár, hiszen nem voltak akkor már egy pár, a házasságuk csak egy hivatalos állapot volt, egyiküket se érdekelte, hogy lepapírozzák az elmúlását, az apjának épp elég volt, hogy végre nem kell úgy csinálnia, mintha semmit nem tudna.

Mintha semmit nem tudna a vezetésről, úgy bénult le Lackó, ahogy feltűnt előtte az a kanyar, nem sokkal az útra belógó bokor után, de hát arról, hogy kanyar, semmit nem is tudott, eddig mindig csak előre és hátra mentek, Tata nem beszélt arról, hogy mi van akkor, ha kanyarodni kell, mert nincs tovább út. Nincs tovább út, csak a szántás, és előtte a csatorna, élénkzöld cserjékkel a partján, a csatornán túl Tiefenbachék tanyája, fehér falú, de rogyadozó épület, ki tudja, mikor járt ott bárki is, ezt gondolta Lackó, amikor elbambult, a rejtélyes Tiefenbachékon gondolkozott, akik állítólag egyik napról a másikra tűntek el a faluból, vagyis innen a tanyavilágból, ahol pedig mindenki ismer mindenkit, mindenki lát mindenkit, ahonnan eltűnni azért nem olyan könnyű. Azért nem olyan könnyű vezetni, mint hitted, ugye, mondta Tata, hiányos, sárga-fekete fogsor vigyorgott ki a szájából, az nem olyan, hogy mindig csak egyenesen, meg kell tanulni kanyarodni, hogy visszakettőlassúgáz, mondta, amikor már túl voltak a kanyaron, amikor már nem tekerte a kormányt jobbra, zihálva, fel-felköhögve. Fel-felköhögte a múltat aztán, amikor Lackó a Tiefenbachékról kérdezett, mint a keserű, maró slájmot, úgy köhögte fel, fintorgott, krákogott, de végül nem mondott semmit, vagyis csak annyit mondott, hogy nem tudja, hogy nem beszél arról senki a faluban, mert mindig falunak mondta, hiába, hogy már város, szóval senki nem beszél róla a faluban, de a tanyavilágban sem, hogy mi történt velük.

Hogy mi történt velük, azt Lackó majd csak végzős gimnazistaként tudja meg, amikor Miskolczi tanár úr helytörténet-fakultációján először járnak a levéltárban. Először járnak a levéltárban, természetes, hogy mindenki a saját családja múltjára kíváncsi, ő is, Miskolczi tanár úr kétszer is megkérdezi, biztosan akarja-e tudni, hogy miféle családból származik. Hogy miféle családból származik, arról épp eleget tud, gondolja majd, gondol az apjára, anyjára, a Tatára, a zűrös, magukra hagyott fájdalmakra, de a tanár úr valami olyat tud, amire ő sosem gondolt volna. Sosem gondolt volna arra, amiről a tanár úr kegyetlen őszinteséggel mesélni kezd, aki tudós akar lenni, annak az igazság terhét akkor is cipelnie kell, ha nincs hozzá ereje, mondja majd, és hogy a Tiefenbachékkal mi lett, elmeséli. Elmeséli, hogy a rendőrség egy besúgója, egy beszervezett ügynöke jelentette, hogy a Tiefenbach család kulák família, tiltott rádióműsorokat hallgatnak, szervezkednek, politikai zavarkeltésre készülnek, ez után a feljelentés után a családon rajtaütöttek a rendőrök, az apa kezében vadászpuska volt, sosem derül ki, hogy várta-e őket, vagy csak vadászni indult volna, lövöldözés kezdődött, golyók találták el a házban lévő asszonyt és a két kisgyereket is, mondja majd az idős Miskolczi tanár úr, aztán nagy sóhajjal azt is, hogy a tanyát nem sokkal később az állam odaajándékozta, nyilván a szolgálatáért cserébe, és itt egy olyan nevet mondott, amit Lackó nem akar majd elhinni, hogy milyen családnak, a saját nevét hallja majd, az apja nevét hallja, Tata nevét hallja, csak ül, egyre messzebbről jutnak el hozzá a szavak.

Egyre messzebbről jutnak el hozzá a szavak, Tata berántotta a kéziféket, a kormányhoz kapott, a kocsi megfarolt, de szerencsére elég lassan mentek, hogy ne történjen baj, Lackó előbb csak megriadt a hirtelen feltűnt kanyar miatt, de aztán érthetetlen rosszullét fogta el, szédült, piros és kék karikák táncoltak a szeme előtt, a füle pattogott, mintha lövéseket hallana, a visszapillantóból égette a szemét a lemenő nap, ami éppen a Tiefenbach-tanya fölött ment le, egészen rosszul volt, pedig ekkor még nem tudta. Ekkor még nem tudta, milyen különösen fanyar tréfája a sorsnak, hogy épp Tata beszél arról, hogy nem lehet mindig egyenesen menni; amikor megtudja majd ezeket a szörnyű titkokat, akkor Tata már magatehetetlen beteg lesz, a szanatóriumban fekszik, levéltárból két perc híján fél óra az út biciklivel, Lackó egyenesen odateker a fakultációról, lángol az arca, nem tud a tanár úr szemébe nézni, hiába próbálja vigasztalni az, hogy az apák, sőt nagyapák bűnei és a fiúk kiszolgáltatottsága, meg se hallgatja, kirohan a patinás, szecessziós épületből, amely a maga városias, polgári stílusával olyan idegen ebben a várossá felfuvalkodott, tanyavilágból kinőtt faluban, rohan a biciklijéhez, és rohan Tatához, beengedik majd a szanatóriumba, jól ismerik, nem jár rajta kívül senki Tatához. Nem jár rajta kívül senki Tatához, amit ő így már meg is tud érteni, de Tatát is meg akarja érteni, hogyan tehette ezt azzal a családdal, és hogyan tehette a sajátjával, hogyan lehetett kiszolgálója annak a gonosz, gyűlölettel teli rendszernek, pláne úgy, hogy tudhatta, tudnia kellett, hogy ez ki fog derülni, egy ekkora településen soha semmi nem maradhat titokban.

Semmi nem maradhat titokban, mondja majd az apja, aki sosem látogatta Tatát, de most ott lesz a kórházi folyosón, mintha tudta volna, hogy Lackó miatt most ott kell lennie, a fiú ezt hiszi majd, amikor meglátja, pedig akkor Tata miatt van ott az apja, Tata miatt, aki, mint majd ez is kiderül, körülbelül akkor halhatott meg, amikor Lackó a levéltárban Miskolczi tanár úrtól megtudta, mi történt Tiefenbachékkal, és hogy milyen szerepe volt ebben Tatának. Hogy milyen szerepe volt ebben Tatának valójában, azt végül az apja mondja el neki, így tudja meg, hogy a nagyapját a bátyja disszidálása után elvitte az ÁVO, hogy rendszeridegen, hogy áruló, hogy a munkásosztály és a kommunista államhatalom, így a nép ellensége, ilyeneket mondtak neki, nem is itthon tartották fogva, hanem felvitték Pestre, hetekig bent tartották, megverték, megkínozták, és végül megzsarolták, természetesen a családjával, a feleségével és a gyerekével, vele, Lackó apjával, míg Tata végül megtört. Tata végül megtört, aláírta a beszervezést, de az apja szerint soha senkit nem árult be, bárki bármit is mond a faluban, ami mára várossá fuvalkodott, bárki bármit is mond, Tata senkinek nem ártott, a Tiefenbachékat se ő árulta el, az ávósok, a párt vagy ki tudja, ki és hol döntött így, a lényeg, hogy direkt azért adták neki az után az eset után a Tiefenbach-tanyát, hogy azt a látszatot keltsék, mintha áruló lenne, leválasztás vagy elszigetelés, valami ilyen szakzsargonja is volt ennek az állambiztonsági intézkedésnek, ami aztán végleg tönkretette Tatát.

Végleg tönkretette Tatát, ez a három szó lüktet majd akkor Lackó fejében, ahogy taknyával keveredett könnyeit törölgetve tart hazafelé, több lesz már az út, mint két perc híján fél óra, mindegy is, mennyi, Lackó útközben megáll, megáll annál a dűlőnél, ahol vezetni jártak, nézi az eldózerolt tanyák nélkül üressé vált pusztaságot, nézi, és Tatára gondol. Tatára gondol, és mint a magyar Alföldre pottyant Billy Pilgrim, kiszakítva érzi magát az időből, vagyis egyszerre érzi magát élete minden másodpercében, most főleg abban, amikor Tata megtanította neki, hogyan kell kanyarodni, megtanította a kisgyerek Lackót arra, amit ő maga, a felnőtt, sosem tanult meg, amit sosem volt hajlandó elfogadni: arra, hogy nem mehetsz mindig egyenesen.

PÁL SÁNDOR ATTILA

HAL JANI

A helységnévtáblák olyanok, mint maga a teljesség, egyszerre jelölik a kezdetet és a véget, attól függ csupán, merről nézzük, érkezünk vagy távozunk, merre visz a lábunk az országúton. Mint egy pálya eleje vagy éppen vége egy kilencvenes évek végi, kétezres évek eleji számítógépes játékban, tiszta pixel, kockafejek, kockamellek, mint a Tomb Raiderben, ezt lehet bejárni, ezt tudod feltérképezni, ami túl van, csak elképzelhető, nem írták meg a programozók. Álmodozhatsz, de nincs. Nem mehetsz tovább.

A Fakorsó még éppen a helységnévtáblán belül volt, a falunév nagy piros vonallal keresztben áthúzva, a mederben vonuló, folyton susogó nádassal tömött főcsatornán innen, az utolsó ház a falu szélén, előtte kopott, poros buszmegálló, a kerítéshez támasztott bicikliktől pompás rálátással a földgázüzem fémesen csillogó tartályaira és óriáskígyókként kanyargó csőrendszereire, és a több tíz méter magas, folyton lobogó fáklyájára.

Ide járt a Hal Jani, sok más emberrel együtt, hiszen idővel a Fakorsó maradt az egyetlen kocsma a faluban. Volt idő, amikor öt is üzemelt mellette, a Vadász, a Bally, a Takács, a Sörharang, a Taknyos. Hogy miért pont Fakorsó lett, senki sem tudta, a szürke épületnek vajmi kevés köze volt bármilyen természetes anyaghoz, főleg a fához, bevakolatlan fala csupa rovátka, mintha rovásírással százszor vagy ezerszer ugyanazt írták volna fel rá, a lambériás pult műmárvány lapján támaszkodtak a barnára sült, duzzadt szemű, püffedt férfiak, beszárított hajú, vörös és szőke nők nyerítésétől volt hangos esténként a cigarettafüsttől ködös levegő. Mindent az Arany Ászok különböző évtizedekből származó, sárgavörös reklámjai borítottak, ragadtak a sörtől az alacsony asztalok, a csillogó zöld fal, az üvegkorsók, a poharak, ragadtak az emberek maguk odabenn.

Akik egyedül érkeznek a kocsmába, azok nem barátai, haverjai, még csak nem is cimborái senkinek. A belépéssel egy időben felmérik a viszonyokat, ki van bent, kit ismernek, kit nem. Megnyugvással tölti el őket, ha kevesen vannak, feldobódva, de szertartásosan járulnak a pulthoz, mint plébános az oltárhoz, különben pedig a társaságok mellett ellépve, a pult sarkából, partvonalról rendelnek, idővel már csak az arcukat mutatják a pultosnak, lemondó némasággal néznek egymásra, úgy szolgálnak és szolgáltatnak ki, mintha semmi kedvük nem lenne az egészhez, de nincs mit tenni, ezt kell csinálni, ez az élet, a világ, a falu, az emberi élet rendje, ez a Fakorsó rendje, ha kilépsz, ott a gázüzem, a csatorna, a falu vége, másik irányban a faluközpont a két templomtoronnyal, nincs választásod, ez van.

A Hal Jani is egyedül járt a Fakorsóba, és pontosan úgy viselkedett, mint bármelyik másik, a Fakorsóba egyedül járó ember. Hallgatta a pultszélen a valódi társaságok beszélgetéseit, poénkodtak vele, meghívták, néha belebeszélt az éppen kocsmázni kezdő nagykamaszok furcsán indázó, változó hangerejű vircsaftolásába.

Nem Hal Jani volt a becsületes neve, hanem valamilyen János, Csontos vagy Rokolya vagy Balasi, ezt nem tudta már pontosan senki sem, kérdezni pedig nem volt miért, hiszen senkit nem érdekelt. Tudtak egymásról mindent, így hát a Hal Janiról is. Tudták, hogy apja traktoros volt, az anyja pedig irodista, Bodoglárról származott, egy tanyáról,

amit megörökölt, s aztán elcserélt egy másikra, Jászszentlászló felé. Karosszérialakatosként végzett a hatszáznyolcasban Félegyházán, ott ismerte meg a feleségét, esküvői fotójuk az aranyozott keretben még mindig ott lógott a franciaágy felett a hálószobában, a Hal Jani még vidáman, dauerolt hajával, lila öltönyében mosolyog, gyöngyvirágcsokor az öltönyére tűzve, Maca pedig vékonyan, rövid hajjal, fátyla félrehajtva, ábrándos zöld szemekkel, fiatal félmosollyal apró szája szegletében. Nézik a vetetlen, gödrösre feküdt, koszos ágyat, a bezsákolt ruhákat, a hiányos hajópadlót, a leszakadt ajtajú, vagy hetvenéves ruhásszekrényt, a szerteszéjjel szórt, régi, sárga újságok és könyvek szeszélyes hegyvonulatait.

Egy nem sokat ígérő szeptemberi délutánon történt, hogy a Hal Jani igen beszédes lett. Nem tartozott a mesefák közé, finoman fogalmazva sem, mondj már valamit, Jani, nem tudok én semmit se, iszol egy fröccsöt, nem rajtam múlik. Egy fél órára megeredt a nyelve, s ez annyira szokatlan volt tőle, hogy mindenki odafigyelt arra, amit mondott. Szidta a falut, micsoda lehetetlen hely, itt a homokban, mindennek a közepén, innen nem lehet elmenni sem, hová, fogja az embert a homok, belesüppedsz, mint a sivatagban, itt is sivatag lesz nemsokára, meglátja mindenki, legalább olyan lenne, mint a Tremors, hogy valami lények jönnének, és kapnák be az embert, nyelné el ez a sárga föld, de itt még azok sincsenek, csak ez a szar homok meg a por, a vizek, hát azok sincsenek, ezek az undorító horgászgödrök, hát mik azok, békalencsés pocsolyák, belevájva a puszta közepébe, telebaszva ponttyal meg keszeggel, ez nekünk a víz, holott régen, öregapám mesélte, hogy mindenütt álltak a vizek, nagy beltavak voltak, a Dunától jövő csatornák táplálták, mocsarak, zsombékok, minden, tönkrebaszták, lecsapolták, elkótyavetyélték ezt is, minden szarrá megy, a gólyák, a fecskék sem jönnek már, nincsenek, nincsenek fecskék, múlt télen pedig itt maradt a gólya, az izsáki úton, hazafelé, a Rokolya-tanya sarkánál láttam, hogy repült a gólya, nekiszállt, megvágta a távvezeték, leesett, döglött volt már, vagyis nem, meghalt, meghalt, és ott volt vele a társa, és ott maradt mellette, őrizte, s aztán két nap múlva mentem megint arra hazafelé a biciklivel, és ott volt megfagyva, nem hagyta el, meg amikor katona voltam, akkor láttam Győrben a Rába-parton, hogy amikor az egyik nevezetes ottani hattyúnak elpusztult a párja, és egyedül maradt, akkor fogta magát, és nekirepült a hídnak, a pillérhez csapódott, szántszándékkal, direkt, mert már nem volt neki miért élnie.

Nézett és hümmögött mindenki, nem nagyon futotta senkitől gunyoros megjegyzésre vagy bekiabálásra, heccelésre. Pár perc múlva állt csak helyre a rend, mintha mi sem történt volna. Kifogyott a hordó, cserélni kellett, hörgött csak, és habzott a csapon, többen kimentek cigizni. A Hal Jani elment a klotyóra, aztán hazament.

Később egy napon aztán némi bizonytalanság merült fel a Janival kapcsolatban, nem volt ott, és a Fakorsóban vita alakult ki arról, hogy miért is ez a neve, miért is Hal Jani a Hal Jani. A Dárdás Feri, aki osztálytársa volt általánosban, és munkából, azaz a zsanai gáztározóból hazafelé mindig megállt bedobni egy felest és egy sört, nem félsz, hogy egyszer elkapnak a rendőrök, ha itt elkapnak, meg is baszhatják, jóban vagyok a Laci rendőrrel, de nem, bazmeg, Feri, újabban kijönnek vidékről, van, hogy a Petőfi meg a Táncsics kereszteződésében állnak és várnak, meg a Hatcsöcs előtt is szoktak lenni ismeretlen rendőrök, szóval a Dárdás Feri szerint a Hal Jani epilepsziás, és amikor egyszer rohama volt még másodikban, egy csodálatos, havas, de verőfényes téli napon úgy vergődött a parkettán a meleg osztályteremben, mint a partra vetett hal, a szája sem habzott, mint ahogy az epilepsziásoknak szokás, hanem tátogott, cuppogott, mintha levegőért kapkodna, de hát, ugye, ott volt a levegő, mindenütt körülvette, s akkor eszébe jutott a Ferinek, hogy talán léket kéne vágni a befagyott horgásztón, s akkor oda bedobni a Janit, és akkor megmenthetné az életét.

Később aztán ezek a rohamok megszokottak lettek, sőt volt, hogy produkálni is tudta őket, mondjuk dolgozatok előtt, persze csak műrohamokat, és akkor a tanárok teljesen magukon kívülre kerültek, mint a kísértetek, sápadtan pislogtak csak, a Jani pedig halkan odaszólt a többieknek, akik körbevették, hogy habozzak még? Mire a többiek, például a Feri, azt mondták, hogy nem, elég lesz, vagy igen, még, habot, ha úgy látták, még nincs eléggé kiborulva az Ica néni, és ha nem tart elég ideig a műroham, mégiscsak meg kell írni a dolgozatot a törtekből.

Többen helyeseltek, mások azt mondták, fasz vagy, Feri, ez hülyeség, aztán egyszer csak valaki hatalmas erővel bevágta a vécé pozdorjafa ajtaját, és ordított, hogy itt van, nézzétek meg, bazmeg, ezért hal a Jani. A kétszer Tóni volt, a Kisantal Tóni, sietett oda a pulthoz, az emelt hangon beszélő, kocsonyás szemű férfikörhöz, és mutatta a telefonját, te most hugyozol ilyenkor, vagy a telefonod nyomkodod, bazmeg, a rozsdagyárban dolgozott, tizennyolc éves volt, bejárós kora óta törzsvendég a Fakorsóban, a hat negyvenessel kellett mindennap utaznia Félegyházára, előtte már be tudott térni, aztán amikor a hármassal hazajött, akkor is, s ez így maradt. Itt a hal. Itt a Jani, tessék.

Úgy hajoltak az éles fénnyel az arcukba világító érintőképernyő fölé, mint kölyökmacskák a közös tálra, a langyos tejre, felröhögtek, tényleg, bazmeg, ilyet, ez tényleg, figyeld már, nézzed már, látom, bazmeg, ja, hasonlít, tényleg olyan, na, ilyet, bazmeg. Cinkos vidámság hullámzott végig a poharakat szorongató testeken, csaknem ki is löttyentek a szeszek. Valaminek most a végére jártak, kiderült, közös nevezőre jutottak, s mosolygó szemekkel nézegettek ki a körből, hogy más is látja-e ezt a grandiózus felfedezést. Apró, oldalt ülő szemek, nagy, bumszli orr, széles száj, ez a Jani, ez a Hal Jani.

A világ legrondább állata úgy fest, akár egy tál kocsonya, olvasta hangosan a kétszer Tóni. Röhögés. Angol neve blobfis vagy mi, nem tudom, hogy kell kiejteni, magyarul gyakran emlegetik kocsonyahal néven, bár ez nem hivatalos elnevezés. Kocsonya Jani, bazmeg, hahaha. Neve görög eredetű, a, ezt nem tudom kiolvasni, jelentése: hideg vízben fürdött. Az biztos, hallod, a Tóni meleg vízben biztos nem fürdött évek óta, bazmeg! Hahaha! 2013-ban egy szavazáson a világ legrondább állata lett. Jó, ez mindegy, azt mondja, pikkelyei nincsenek, izmai jelentős részét az e-vo-lú-ci-ó-ja során elvesztette, kocsonyás állagú a teste neki. Aszongya, kurva mélyen, több ezer méteres mélységben él. Ezt már csendben hallgatták. Alapvetően sodródik, így más halaknál kevesebb táplálékra van szüksége. A tengerfenék közelében tar-tóz-kod-va minden ehetőt megeszik, ami a szája elé kerül. Minden stimmel, csak a Jani megissza, bazmeg, mondta valaki. Ezen már nem röhögtek. Kétszer Tóni eltette a telefonját, szétszéledtek. Többen a pultra dőltek, mások kimentek cigizni. Késő volt már, legalább tizenegy óra.

Volt két gyereke a Janinak, nem? Kérdezte valaki cigizés közben a Dárdás Ferit, aki kivételesen most is ott volt még. Van neki, a Zsófi meg a Tamás, valahol Pesten vannak, mondta a Feri. A Maca meg a Molnár gyerekkel Halason? Amennyire én tudom. Szuperhold, mondta a kétszer Tóni, majd az orrán fújta ki a füstöt, és a sötét égre mutatott. Vörös narancssárgán derengett a hatalmas korong a gázüzem fáklyalángja felett.

Közelebb jött, vagy mi? A hold? Nem hiszem. Lehet, hogy mi mentünk közelebb hozzá.

Másnap jelent meg a hír a megyei lap internetes felületén, hogy egy férfi horgászgödörbe fulladt, s kis címkével a település neve. Csütörtökön hajnalban a feltehetőleg ittas férfi beleesett a település külterületén található egyik horgásztóba. A hajnali órákban talált rá az egyik helyi pecás, amikor éppen beetetett.

ACSAI ROLAND

AZ ALKAIOSZI STRÓFÁK-CIKLUSBÓL

Hová jut

Kalitka alján kis papagáj feküdt.
Előtte gubbasztott. Szavatolt halál.
Mint hó, elolvadt léte: vége.
Még magokat keresett a tálban,

aztán alig két óra, kiszállt belő-
le minden élet, és szeme csukva volt.
Fehér a tolla. Hópehellyel
most kavarogva, ha száll, hová jut?

Szárnyaszegett egek

Szellőztetek, beárad a múltidő.
Gyerekkorunk ma merre található?
Némán dalol kanári és csíz.
Hangjuk, a hang sebe, végleg eltűnt.

Hangrobbanását hallani csak szökött
daluknak, és megrezdül az ablakunk
is erre, visszhangozva régit.
Szárnyaszegett egek. Úszva, messze.

Otthona vár

Akácfa ága, árnya a létezés.
Magába zárva állna, de így kevés.
Magány a párja: látomása.
Elhiszi, mert szeme nyitva: látja.

A tél, a nyár, az ősz. Ez az állomás.
Vonatra szállna. Indul az év tovább.
Akácfa futna még utána.
Nincs hova. Nincs, aki várva várja.

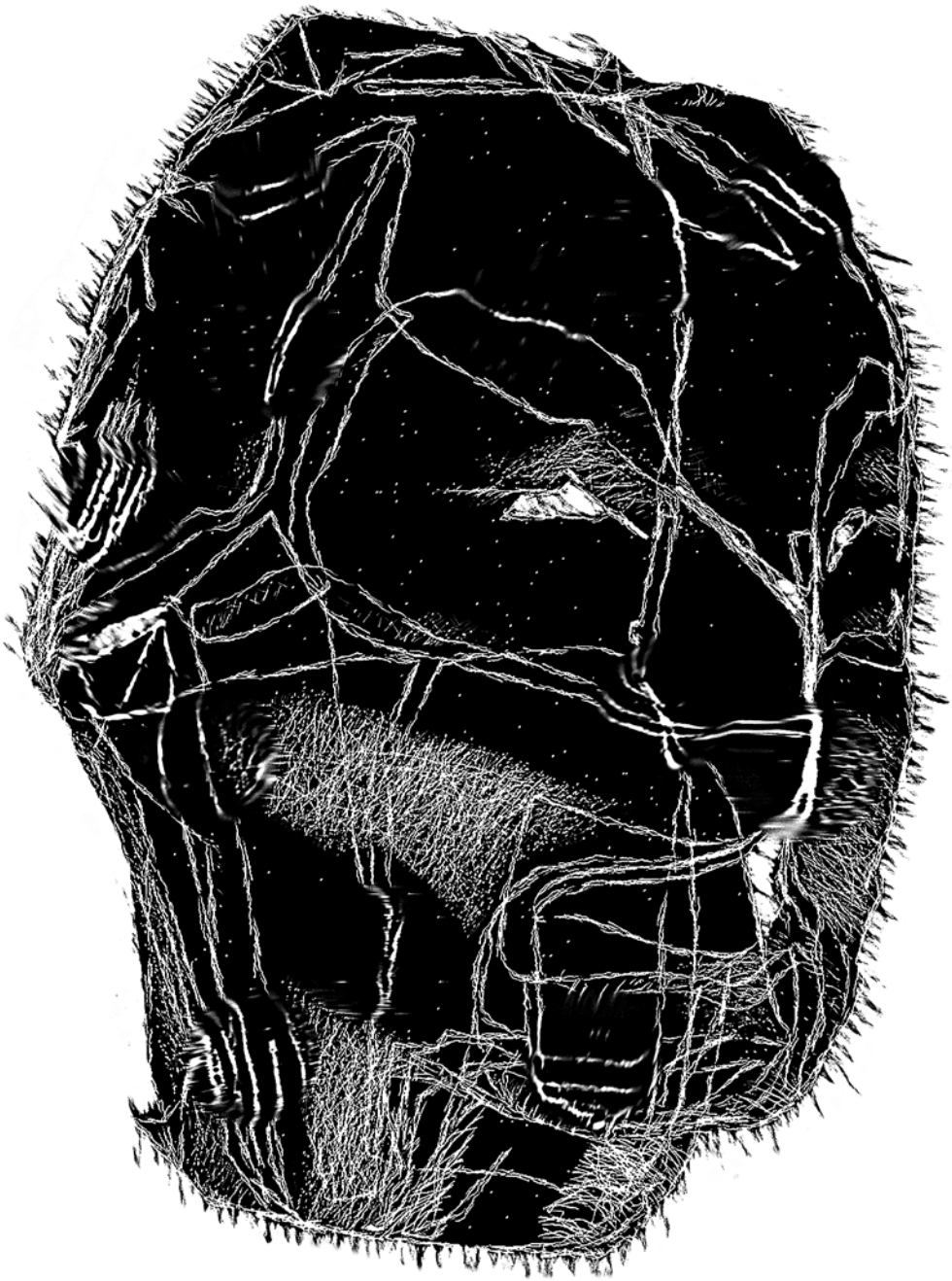

EGRESSY ZOLTÁN

TALÁN ÍGY JELEZTE

Ma nem fáj annyira a gyomrom. Az a legnagyobb bajom, hogy nincs jó erőm. Többször elszánom magam, csak mindig félek, hogy orra esek. Fel akartam ásni ma a kertet. Megszédültem, beestem a rózsabokorba. De a jóisten vigyázott rám. Többet nem menek ki. Nincs itt senki, mikor megszédülök. Nyomorék az élet.

Misék vótak a tévében, mindenféle, azt szeretem hallgatni. Csak a baptistát nem, azok beszélnek összevissza mindent. A többi jó. Aztán hozták az ebédet. Vót színház is a tévébe, még az este. Régen gyüttek ám erre színészek, innen-onnan, pestiek is, sok helyről gyüttek ilyen előkelő színészek. Én is, jaj, szerepeltem színdarabokba, kisebb valamikben. Régi parasztoknak az jó vót. 28-30 körül lehettem. Előtte, mikor fiatal vótam, 18-19, akkor is. Akkor vótam a legjobb izében. Soknak tetszettem ám. Most hirtelen nem tudom megmondani, mik vótak a darabok. Vén cigány, ilyenek. Énekelni, dalolni köllött. Hosszú ruhát kaptunk, fődig érőt, a hajam is hosszú vót, nagy, hibbant haj, sokat mondogatták, hát ez a Rozika, ez a legszebb köztük.

Az uramat nem tudták rábeszélni, ő nem vót ilyenben, hogy szerepeljen, nem fogadta el. Én elfogadtam. Viszont vót a Ferkó velem, annak igen jó hangja vót, a passiót is szokta mondani virágvasárnap meg nagypénteken. Jaj de régen vót, te jóisten!

Engem mindig beválasztottak. Bözsi húgomat nem, pedig nem vót ám csúnya lány az se. Csak nem szeretett magával foglalkozni, én meg szerettem. Szerettem a szépet, elég az hozzá. Aztán mindig beválasztottak. Lánykör is vót abba az időbe, szavaltam verseket, úgyhogy én sok ilyenbe vótam.

Játszottunk a kultúrházba, meg körbe mindenhol, falukba. Sok helyen. A röptéren is. Ott ruszkik vótak. Repülős ruszkik. A legfölsőbb repülős, mit tudom én, valami nagy fej vót, annyira megtetszettem neki, egyebet se akart, mint énvelem táncolni meg szórakozni. Valaki megmondta neki, van ám ennek férje. Aszondta, mer tudott magyarul kicsit, nem bánja, de énvelem akar táncolni. Az vót a szerencse, hogy az uram nem bánta. Bánta-e, nem-e, nem mondta. Aszondta a repülős, meg fog engem látogatni, elmegy a falum fölé. Mondom, csak azt ne. Aztán elgyütt. Tudta, merre lakom, sokat forgolódott itt. A házunk fölött. Akik itt laktak, tudták, milyen egy nagy fej. Elmondta, hogy meg fog itt jelenni, igaz is vót. A szomszédok meg mondták, na, Rozika, meggyütt a repülősöd. Nekem nincs repülősöm, mit beszélsz te? Hány éve vót, jaj.

Az uram tudhatta, hogy igen nyomul. Nem akart talán botrányt, vót annyi esze. Mégis egy nagyfőnök vót a ruszki. Azt nem tudom, vót-e felesége. Pocakos vót ám, hú de ronda, mint a hét rosseb, de azér jól beszélt magyarul. Hát így vót. Most meg itt vagyok ilyen szerencsétlenül, nyomorultul.

Tegnap vót az uram neve napja, én meg azt gondoltam, máma lesz. Gondoltam, égetem majd a gyertyát. A huszonharmadik neve napja, mióta meghalt. Mindig égetem neki a gyertyát. Aztán este, mikor a híradóba mondták, hogy Szent György, búzaszentelés, a papok mennek ki, minden, jézusmáriám, mondom magamba, ennyire pittyedt vagyok, ennyire elfelejtettem! Ráadásul megjelent olyan éjfél körül.

Azt vettem észre, hogy a lábamat fogja. Egy ér van a bal lábamon, sokat is fáj, azon végighúzta a kezét, jajgattam, jaj, jaj, jaj, igen fáj. Aludtam-e, mit csináltam, nem tudom. Rálépkedett a lábam fejére. Egy szót se szólt. Máma is azon gondolkodtam, talán így jelezte, hogy elfelejtettem, nem gyújtottam meg a gyertyákat.

Vót itt a lányom. Aszondja, valamit kérdezett a férjétől, mikor az hazagyütt. Az meg aszondja neki, menj a picsába, éhes vagyok, ennem köll. Aztán bocsánatot kért, nem akarta, de olyan éhes vót. Na és, akkor úgy köllött felelni a feleségének? Menj a picsába, olyan éhes vagyok? A lányom aszondja, ő is elküldte magába.

Mútkor a lányom fia is erre gyütt. Mindig szeretett az is iddogálni. Akkor is csak beiddogált. A lányom aszondja, még régen jobban szót fogadott. Most nem fogad szót senkinek se. A menyasszonya meg úgy meg van hízva, akkora feje van, meg valaga, mindig kövérebb. Meg most alig tudott menni. Alig tudott mozogni. Aszondja, a tornászás miatt. Annyira fájtak a lábai, alig tudott felkelni meg lépni. Hát hogyan lehet annyira tornászni, hogy így tönkretegye magát? Aszondja, azért van, mert régen vót tornászni. Jól ráfázott. Nem tudna férjhö menni ma már, ha nem a lányom fia venné el, szép lány vót, de most már behízta magát. Az a fajta. Korábban nem vót ilyen kövér. Behíznak, aztán nem mennek férjhö. Ő férjhö megy, szerencséje van. De ezek mikor ennyire megdagadnak, nehezebben találnak valakit. Nem tudom, válogathatna-e. Nemigen mehetne máshoz férjhö.

Mint az átelleni szomszéd. Az se ment soha. Nem vót baja, aztán most meghalt. Akkora kurva vót, az arany még a valagából is lógott. Mindig nagyfejes, pénzes emberekkel foglalkozott. Még a testvére se tudta, hogy ez ekkora nagy kurva. Csak mikor most meglátta, mije vót a lakásba. Ilyen nagy emberek annyit tudtak neki fizetni, hogy élte a világát. Nagy hapsik, ez vót a munkája. Tiszta fiatal korában lehet, hogy dógozott, de most már csak ebbül élt. Annyi mindent szerzett a lakásba, aztán rosszul lett, aztán most hiába, hogy mi van ott. Vót takarítónője meg külön fürösztője. Nem vót rászorulva pedig. De kényelmes vót. Pénze vót annyi, mint a dög. Semmit se csinált, csak nagyfejes, pénzes embereket fogadott. Jól jár a testvére. Kurvaságból élt, és mégis, mennyi éves vót, talán nem egészen 60, hirtelen mégis csak elesett, átfázott, aztán nem vót ott senki. Aztán bevitték a kórházba, nem tudták fölélesztení, meghalt. Szép, csinos fehérnép vót. Nem irigylem tűle, a valagával kereste a sok pénzt. Az ilyet nem lehet irigyelni, a világnak se köllött vóna.

Ha engem nem élesztenek fel, én is meghaltam vóna ma. De énvelem nem jártak vóna olyan jól, nekem nem lóg a valagamból az arany. Ritka az olyan, aki megmarad a valóságban. Én el merem mondani, a jóistennek is elmondtam, énnekem az uram előtt se vót senkim, meg utána se. Mer olyan szüleim vótak, nem tűrték vóna. Mikor idekerültem, az uram se tűrte vóna, hogy valakivel szóba álljak. Nem is vót eszembe. Lett vóna összeszólás. Aszondta, ha észrevenné, hogy valaki után menek, vagy valami lenne, egybül lemetszené az orromat, hogy világ csúfja legyek. Ezt sose felejtem el. Lemetszi, hogy világ csúfja legyek, ne kölljek senkinek. Az anyja is vigyázott rám. Nem vót öreg, mikor idekerültem, 52-53 éves. Az még jobban féltett engemet, mint az uram.

Akkor baj lett vóna, ha szót fogadok annak a pilótának. Ott is lett vóna ám pénz elég. De kinek köllött a pénze? Pocakos vót, különben arcra nem csúnya. Szebasztián? Vagy Sztyepa? Ilyenforma neve vót, akkor tudtam. Meg vót értem bolondulva, te jóisten, csoda, hogy az uram eltűrte. Mer azér biztos tudott valamit. Az meg az udvarunk fölé röpült, került a temető felé, arra kerengett, azt akkor gyütt vissza megin, mondom, mi lesz, ha leveri a kéményt, mer alacsonyan ment. Mindig dél körül gyütt, mikor az uram dógozott. Motorfűrészes vót, estefelé gyütt csak haza. Én nem mondtam meg neki, baj lett vóna, ha megtudja, hogy talán szóba állok a pilótával. Lebuktam vóna rendesen. Meg nem csak az vót. Hiába, aki fiatal, azzal sok minden előfordul. Mikor a téesz vót, ott is, jaj… De nekem egy se köllött. A Laci az irodába, az is mennyire akart segíteni, munkaegységet írni. Mondtam neki, nekem nem köll senkinek az egysége. Ha az uram megtudta vóna, bajok lettek vóna.

Hála annak a jóistennek, megsegített. Talán még ha úgy gondoltam vóna, de itt vótak a gyerekek, hát elhagyjam a gyerekeket? A világért se. Meg hova mentem vóna? Pesten is vót egy, ügyvéd, majdnem rosszul lett, hogy menjek el hozzá, az se köllött, az is ronda pocakos vót. Pedig ha odakerülök Pestre, lehet, hogy más munkába tudtam vóna élni, de a jóisten így akarta.

Ha apámra lett vóna bízva, férjhö köllött vóna mennem előbb már. Hármon is túladtam. Vót a lovász, hogy az mi lapokat írt, képeslapokat kűdözött, te jóisten! Utáltam, mer a lakodalomkor annyira táncolt, egyet-egyet ugrott, hopp, meg miket beszélt, mit kiabált az, annyira megharagudtam, mikor annyira jókedvébe vót. Azt hitte, talán nekem az jó, én meg utáltam. Nem kívánom senkinek. Elvótunk nála háztájnézőbe. Nem vót csúnya se, meg szép se. El köllött mennem apám miatt, azt utána gyütt még két-három vasárnapon. Ki se állhattam. Háromszor gyütt utánam. Utoljára apám nem vót otthon, betettem az ajtót, ide ez be nem gyün. De mégis begyütt. Anyám aszondja neki, jól van, fiam, ha hozzá gyüttél. Aszondja a lovász, szeretném megkérni a lánya kezét. Mikor meghallottam, átmentem a szomszédba, mondom a szomszédnak, be ne eressze. Mégis beeresztette. Megmondtam neki, énnekem nem köll, ide többet ne gyüjjön. De megen el köllött mennem háztájnézőbe. Ez a hülye nem vette észre, hogy nem köll. Almát hozott nekem batyuba. Megmondtam az apámnak, hiába kényszerít, inkább világgá menek. Akkor aztán megmondták neki. Ilyen kelepcébe vótam én. Bözsi meg csak 17 vót, és már lett egy ura. Hozzá köllött menni, hiába nem akart. Nem mert visszabeszélni az apánknak. Azután hallottuk, hogy a lovász egy évre megnősült, és valami négy gyerek született egymás után. Hát, mondom, jól jártam vóna vele, egymás után jöttek-mentek vóna a gyerekek.

Énnekem azér bonyolult vót a helyzetem. Szememet mikor Pesten műtötték. Pázmány Péter Kórház. Most az még létezhet? Téglaporral dobták meg a szememet. Összetörték, azt vágták a szemem közé. Ott vótam három hónapig. Mikor hazaeresztettek, aszondták, ami bajság maradt, később megoperálják, nem lesz abban semmi probléma. Meg hogy jó sokáig nem szabad elmennem dógozni. Meg is tehettem, nem kényszerítettek, szegény Bözsinek köllött csinyáni mindent.

Amikor leégett a házunk, elégtek mind a papírok, amit ott kaptunk, aztán nem vittek vissza. Pedig az orvos annyira kérte, az uramnak is mondta, hát hiszen nem olyan nagy műtét lett vóna. De az uram aszondta, ha eddig jó vót, ezután is jó lesz. Nem engedett. Azér maradt a szemem így. Homályosabban láttam, most meg már még homályosabban. Már mintha úgy érezném, nem látok vele. Akkor se vót olyan tiszta, mint a másik, messzire nemigen láttam el vele. De nem engedett az uram, a világér se. Pedig még egy doktornő is mondta, hogy még most se késő. Annak is aszondta, ha eddig jó vót neki, meg nekem is,

ezután meg még inkább jó lesz. Azér maradtam így. Akkor még nem lehetett olyan könynyen utazni se. Meg nem akarta az uram. Ilyen vót. Amit nem, nem.

Fiamnak is vót baja a szemével. Ő is úgy járt. Itt vót ma, aztán eldugta a kapát előlem, mondta a magáét. De nem is tudnék kapálni, nem is akarok. Annyira megszédül a fejem, beesek a rózsák közé.

A lányom menye alig tudott baktatni, annyira fájt a lába. Ha leül, utána megen csak nehezebb lesz. Minek köllött azt a tornát így csinyáni? De nem lehet mondani neki, bolondos az is sokszor. Rágyün a bolondja.

A miséknél olyan egyszerű templomokat mutattak a tévébe, nem mint amiket Pesten láttam, nem olyan gyönyörűket. Beszélt egy eléggé fiatal pap, meglátszott, hogy talán nem olyan igazi, többet gyakorolt pap, hanem ilyen kis fiatal. Látszott az arcán, meg mindenhogyan. Elbeszélgetett szépen, de nagyjából úgy olvasta. Aztán kimentem, de be köllött gyünnöm, nincs olyan jó idő, mint tegnap. Nem mertem kinn üddögélni, nehogy megfázzon a gyomrom. Most tüzelek ám, ég a gáz, hidegben nem tudok üddögélni. Tévébe nincs ma semmi sorozatom, vasárnap nincs. Ha többet lehetne kint lenni, talán kicsit jobb lenne. De nehezen akar jó lenni. Mútkor igen jó idő vót. A nap elérte a fejemet, szinte égett a teteje. Meg is fájdult a fejem. Azt se lehet. Hátam szereti a meleget, csak a fejem nem.

Jönnek sorban hozzám. A fiam is, csak az sokszor bedinkáz. Dilis olyankor. Mindig kérem a jóistent, ne fájjon a lába annyira. Elfáradt, igen nagy vót a fű az udvarban. Elsőnek géppel nyírta, azután nyakba akasztóssal. Vett újat, nem olcsó az se. Holnap kapok nyugdíjat. Fátyolfelhős az idő, nem lehet most kinn üddögélni.

Lánykoromban, mikor nem dógozhattam a szemem miatt, szegény Bözsi csinyát mindent. 17 évesen ment férjhö. A sógorom jóval idősebb vót, hamar lettek gyerekek is, megvótak. De milyen korán meghalt a sógorom, Bözsi 20 éves vót, vagy 21. Aztán nem engedték megen férjhö menni. Pedig vót egy gazdag ember, aki akarta, igaz, két lánya vót már, de az nem számított vóna. Bözsi igen el is ment vóna vele, de az a rohadék anyósa nem engedte. Aztán mit nyert vele? Minden kurvának elmondta a Bözsit. Nem vót normális. Mit dógozott szegény Bözsi, elszenvedte az egész fiatalkorát. Mikor játsszák rádióba vagy tévébe, hogy Gyere, Bodri kutyám, szedd a sátorfádat, sokszor eszembe jut. Ez vót a nótája. Úgy vagyok, mint egy kivert kutya. 88 éves vót, mikor meghalt, nem vót annak egy boldog perce, órája se az életbe. Csak kiabáltak vele. Egész életébe csak dógozott. Elment uradalomba is répát egyelni. Csak tudtam vóna segélni rajta. Egy vót csak, aki megpártolta, a Somogyi. Az a Bözsit is el akarta vóna szerezni magának, meg engem is. Még máig is igen sajnálom a Bözsit, ahho képest az én életem sokkal jobb vót.

Pesten is elvótam ám sokat annak idején. Az uram azt nem bánta, pedig ott vótam három-négy napokat is. Misi bátyám felesége annyi sok szép templomba elvitt. Egyszer aszondta, elmenünk a röptérre. Ferihegyre. Meg az Országház előtt is mennyit sétáltunk! Csak rendetlen vót ám. Hogy én ott mit takarítottam! Bungellós házba laktak, ilyen szép nagyba, de az a sok rohadt gyümölcs, ami ott vót, folyt a leve. Mindent kirámoltam, mit vesződtem vele! Kipucoltam a sok rondaságot a szőnyeg alól. Itthon az uram mondta, hát akkor ezér mentél el Pestre, ezért? De azér nem bánta, itt vót addig a mama, megtette, amit köllött.

Vót ám kutya világ is. Háború. Még nem vótam férjnél. A templom körül ledobtak kettő vagy három bombát. A pitvarban vótam, féltem ám, mint a hét rosseb. 17-18 éves vótam. Mire a bombák elhallgattak, akkor gyüttek haza a többiek, valahol bújtak addig, én meg ott maradtam a pitvarban. Nem tudták, hol vagyok, az őrülésig kerestek.

Vót lövöldözés is. Jött rengeteg ruszki katona, errefelé meg vótak a németek. Akkor igen féltünk. Pincébe köllött mennünk, aztán ismétlődött ez többször. Mikor a németeket kiverték, gyüttek az oroszok. Az üres szobákat elfoglalták. Minket nem bántottak, nem kényszerítettek semmire se. Pedig elég fiatal vótam, 15-16 éves. De idősebb fiatalasszonyokat megerőszakoltak, azt hallottuk. Meg lelőttek egy szép, csinos lányt, mer az meg elmenekült, azért lőtték le, azt a derék lányt. Isten őrizz, még egyszer ilyet, háborút, nem is akarok róla gondolkodni.

Bontottam egy kefirt, újabban azt szeretem, a felét megittam, most megiszom a másik felét.

CSABAI LÁSZLÓ

A KISEGÍTŐ

Henzselszki Henriket a teraszra csalogatja az első februári napsütés. Pléddel körbecsavarva magát a lócára telepszik, és élvezettel kortyolgatja a tejeskávét. Meg játszik a napsugarakkal. Lehunyt szemmel a fénybe fordítja fejét annyi időre, míg orra elkezd csiklandani. Henzselszki Henrik sosem tud egynél többet prüszkölni (öccse, Tivadar, eljutott már kilenc prüszkölésig is), de az az egy legalább legyen hatalmas. Ezért a felkészülés. Henzselszkiné a teraszra nyíló ablakokat pucolja. Ez is a tavaszt köszönti.

Megzörgetik a vaskaput, amelyen nincs csengő. Biztonsági okból. A rablók így nem tudják ellenőrizni, otthon vannak-e a háziak.

Henzselszkiné megforgatja a méretes kulcsot a zárban, és kitárja a nehéz kertajtót. Egy tiszta, de kopott benzinkutas overallba öltözött, középkorú ember áll a járdán. Előtte talicska. Fején svájcisapka. Az asszony mutatja, hol van a férje. Az idegen megfogja talicskáját, és szép lassan ellépdel a teraszig. Bemutatkozik. Vezetéknevét nem érteni. Keresztneve Bandi. Henzselszki bólint, feláll, a kezét nyújtja:

– Jó napot! Munkát keres?

– Olvastam a kapun a kiírást, hogy…

– Kerti kisegítőt keresünk. Így van. Maga az első jelentkező. Nem kapdosnak az emberek a munka után, hiába, hogy olyan nagy a munkanélküliség. Állítólag. Mert aki keres, az mindig talál magának munkát.

– Talál.

– Mi a szakmája?

– Dolgoztam sokfelé. Üvegházban. Palántanevelőben. Béreltem gyümölcsöst felesbe.

– Szóval kertész.

– A gyümölcsössel befürödtem. Csak léalmának tudtam eladni a termést.

– Ez sajnos előfordul. Én a városházán dolgoztam negyven évig. Panelban laktunk. Mikor nyugdíjba mentem, megvettük ezt a kertes házat. Mert itt majd lehet pihenni. Tetszett a sokféle gyümölcsfa. Úgy telepítette őket a korábbi tulaj, hogy sorban

lehet szüretelni őket, ha a piacon nem kel el, megeszi a család. Nekünk csak egy fiunk, de neki három lánya. A legnagyobb már menyasszony. Nyáron esküsznek. Szerettem volna a kertben foglalatoskodni, de a kiújuló köszvényemmel nem számoltam. Szóval segítség kell.

Henzselszkinek valóban van köszvénye, de igazából egy túlélt stroke gátolja a munkában.

– Aha. Milyen gyakran jöjjek?

– Mindig, amikor munka van a kertben. Februártól decemberig.

– Naponta mettől meddig dolgozzak?

– Ahogy adja magát. Hogy ne fusson ki az időből. Minden el legyen vetve, meg legyen metszve, meg legyen kapálva, le legyen permetezve, le legyen szedve. Ha délre végez, akkor délig, ha este, akkor estig.

– Akkor nem napszámot kérek, hanem órabért. Mennyi az órabér?

– Mi adnánk magának ebédet.

– Az jó.

– Hiszen ha már itt van, egyen is itt. És ne szendvicset. Az asszony főzne magára is.

– Az jó. Mennyi az órabér?

– És vihetne is el magával ételt. Vacsorára. Főz annyit az asszony.

– Az jó.

– Meg gyakran kapunk szalonnát, sódart a nászuramtól. Ő évente háromszor vág. Vihet majd abból is.

– Az jó. És az órabérem?

– Hát… fizetnénk valami pénzt – a feleségére néz. – Egy óra négy… ötszáz forint.

– Másutt ezret fizetnek óránként.

– De mi adunk ebédet, vacsorát, szalonnát…

– Az jó. De másutt ezret fizetnek egy órára.

– Megadjuk mi is – mondja az asszony.

– Akkor megegyeztünk – mondja fölényes mosollyal a kisegítő.

– Megegyeztünk, uram, Bandi – Henzselszki a másik férfi szemét, arcát vizsgálja. És a barna bőrét. – Maga cigány ember? – kérdi önkéntelenül.

– Mért lennék az?

– Csak mert… Egyébként semmi jelentősége. Nekem nincsenek előítéleteim.

– Nekem sincsenek. De azért a cigányokat kerülöm.

Jön a március és vele a cinege nyitnikékezése, a rigó cserregése és a kisegítő füttye. Igazán felemelő koncert. És színben is illik egymáshoz a három jószág. A rigó mélyfeketeségét oldja a cinege zöldje és a kisegítő világoskék inge. A rigó és a cinege énekét csak fajtársaik értik. A kisegítő füttyét még azok sem. Legalábbis Henzselszki Henrik nem tud rájönni, mely operettekből és nótákból áll össze a férfi repertoárja. Talán saját szerzemény, talán ebben a percben születik meg a dallam, s árad szét a kertben, a levegőégben, mint ahogy a fák gyökereiben árad már az éltető nedv. Henzselszki is furcsa pezsgést érez tagjaiban. Hajolgat, s hogy ne legyen hiába még ez a kicsi mozgás sem, az utcáról befújt, elszáradt platánleveleket kezdi gyűjteni. A kisegítő mellé ér:

– Jól halad, Bandi.

– Igyekszem. Habár minden kerti munkának megvan a maga ritmusa. Annál lassabban haladni nem ildomos, gyorsabban meg káros. A talajra és a növényekre – s a férfi úgy fordítja meg az ásónyi földet, hogy az tompán dübben.

– Végez három nap alatt? – Henzselszki körbemutat. Tíz zöldségágyás van a portán. –Mármint a felásással.

– Holnapra készen lesz – mondja magabiztosan a kisegítő, és egy újabb ásónyi földet dübbent.

– Nehogy megszakadjon nekem! Kikölcsönözhetek egy rotációs kapát.

– Robit? Az nem jó. A robizás bűn.

– Miért? Mert gyors? Az nem bűn!

A kisegítő megtörli homlokát, rálép az ásóra, így az keményen megáll a földben, a nyelére rá lehet könyökölni.

– Henzselszki úr, olyan az ásás meg a robizás, mint a zsilettel meg a villanyborotvával való borotválkozás. Maga mit használ?

– Zsilettpengét.

– Hát persze. Férfi csakis azt. Az a zizegős nyavalya összerondítja az arcot. A robi összevissza hányja a földet. Nem puha lesz, hanem kásás, mint a moslék. Figyeljen csak!

És a kisegítő kifordít egy újabb ásónyi termőföldet.

– Nézze csak, Henzselszki úr, ennek a felületét! Ez az egész munkám értelme.

A házigazda megrendül a föld fekete csillogásától.

– Fényes és sima. Akár egy tükör!

– Jó föld, jó ásó, hozzáértő ember teszi. Össze kell majd törni, hogy a magocskák csírát tudjanak ereszteni, de ez az éles, egészséges földtömb az első lépés.

Henzselszki Henrik bort tölt az ebédhez. A kisegítő megköszöni, de egy decinél elhúzza a poharat. Bár így egy kicsi az asztalra cseppen, az asszony elismerően bólint az önmérsékletre.

Tojáspörkölt van sós burgonyával. A segéd késsel, villával eszik. És nem csámcsog. (Amit pedig, felesége nagy bosszúságára, még Henzselszki is el-elkövet.) Az asszony óvatosan a kisegítő családi viszonyaira tereli a szót. A férfi egy pillanatra megáll az evésben. Csendben rág. Aztán bólint:

– Volt családom. Feleségem, lányom. De nem lehetett kibírni őket. Álló nap vitatkoztak, szidták egymást.

– Min kaptak hajba?

– Mindig máson. Utoljára azon, hány napig kell a léleknek a purgatóriumban tisztulnia.

– És hány napig kell?

– Egyik ezt mondta, másik azt. Nem emlékszem, melyik mennyit. Már azon voltam, hogy elküldöm őket, mikor elmentek maguktól. Angliába. Gondozók egy elmegyógyintézetben.

– Szegények!

– Igen. Ha eszembe jutnak, sajnálom őket. De talán így van ez jól. Ott megtalálták a magukhoz illő társaságot. Végül mindig kiderül, hogy valaki igazgatja a világot. Elpusztul késő ősszel sok növény, viszont ezzel gazdagítják a földet. A rengeteg tavaszi és nyári gaz szintén. Csak legalább három évig komposztálni kell őket, hogy a gyommagok is elrohadjanak. Ebben a kertben gyönyörűen el van különítve a virágoskert, a zöldségágyás, a cserjék, a gyümölcsfák, az örökzöldek, a szőlő, a vadszőlő. De mit számítana ez a felosztás, ha az év nem lenne felosztva? Ha nem lenne tél után tavasz, majd nyár és ősz? Ha egyik nap havazna, másnap jönne a kánikula, harmadnap a fagy, negyednap a záporeső. De nem! Sorrend van! Beosztás! És még a világ is fel van osztva földre, levegőre és vízre! Pont arra a három

dologra, ami kell a növénynek. És mind szépen egymástól elválasztva. Külön víz és föld. Nem egyben, mert akkor már mocsár lenne. Vagyis halál.

Henzselszki élvezettel hallgatja a kisegítő bölcselkedését. Majd tekintetét annak arcáról a kezére fordítja. A villa és a kés szabályos téglalapokat vág a nagy krumplidarabokból. A házigazda nem tudja elnyomni magában az érzést, hogy a kisegítő valójában az ásózást folytatja.

– Mi a baj, Henzselszki úr? Nem fogok semmit a tányéron hagyni – mondja a kisegítő.

– Baj? Nincs semmi baj. Fordítva. Éppen hogy csodálom, mennyire… megadja a formát még az étkezésnek is.

– Ja… Hát tisztelem az ételt. Az is, a krumpli is élőlény. Nem trancsíroznám szét semmiképp.

– Rokonszenves ez a Bandi – mondja asszonyának Henzselszki, mikor délután a kisegítő elköszön. – Megvan a magához illő esze. Sőt! Bölcs. És jól dolgozik.

– Jó vásárt csináltunk vele. Csak az zavar, hogy már hatkor elkezdi a munkát.

– Az igazi földművesek így szokták.

– De fel kell kelned beengedni. És engem is felébresztesz.

– Adok neki kapukulcsot. Meg a kamra lakatjához is másolok neki.

– Valamit elvittem tegnapelőtt a kertből. Kérdezés nélkül – mondja egy április végi nap a kisegítő leszegett fejjel Henzselszkinének. A nő megfordul. A meleg ragyogásban különösen szánalomraméltó a férfi bűnbánó arca.

– Semmi baj, Bandi. Van annyi újhagyma, sóska meg spenót, hogy nem bírjuk megenni. Piacra meg nem érdemes vinni. Se ára, se súlya.

– Nem zöldséget vittem el. Gilisztát.

– Ó! – és fölkacag az asszony. – Csak nem horgász?

– De igen.

– Szegény apám is az volt, a haláláig. A tuzséri Tiszára járt.

– Én a Szamosra szoktam – és bőrtáskájából elővesz egy nejlonszatyrot. A tartalma mozog. Az asszony belenéz.

– Gratulálok! Szép fogás.

– Kétkilós. Pontyban ez a legjobb. Még nem zsíros. Maguknak hoztam. Olyan sok jót kaptam már itt, hogy… – és a kisegítő szava elakad. És az asszonyé is. Meg kell köszörülnie a torkát. – Köszönöm. De most hirtelen… Mára lepcsánkot terveztem. Már lereszeltem a krumplit. A férjemmel meg hozattam gomolyatúrót. Esetleg holnap kirántom.

– Az nagyon jó lesz.

– Na, várjon, hozok egy vödröt neki.

A hal nem érzi jól magát új helyén. Csapkod, forog.

– Tegyem a kádba? Mit gondol, Bandi?

– Lehet. Nálam is ott volt. Hogy élve hozhassam. De le is lehet vágni. Egy napot kibír a hűtőben.

Henzselszkiné leguggol. Megsimogatja a pontyot. Az, mintha megérezné az ember sajnálatát, megnyugszik.

– Én nem tudom megölni. Sosem öltem jószágot. Tyúkot sem. Nézni sem bírom. A húst megeszem, de látni, ahogy vérzik, vergődik…

– Akkor majd Henzselszki úr, ha hazajön.

– Ő végképp nem fogja. Bandi, nem tenné meg a kedvünkért?

– Dehogynem.

A segéd kiveszi a pikkelyes állatot, lehelyezi a földre, és egy hosszú pengéjű kést a kopoltyújához nyom.

– Jaj, ne! Ne bántsa szegényt! – kéri a nő, s a férfi azonnal elkapja a pengét.

– Ne nevessen ki, de én ebből már nem tudnék enni!

– Nem nevetem ki. Megsajnálta. Az állat is csak élőlény. Isten teremtménye.

– Köszönjük a jó szándékát, de vigye haza, és egye meg maga.

– Akkor is csak elpusztul. Asszonyom nem látja, hogyan, de tudni fogja.

– Igaz. Legszívesebben szabadon engedném. Beledobnám az Ér patakba. Azt mondják, már egész tiszta a vize.

– Dobja hát bele!

– Nem sértődik meg? Elvégre ajándéknak hozta.

– Miért sértődnék meg? Az ajándékomat elfogadták. Utána azt tesznek vele, amit akarnak. A maguké. Dobja csak az Ér patakba. Leúszik a halunk a Lónyai-csatornába, onnan meg a Tiszába. Onnan meg fel a Szamosba. Ahonnan lehet, hogy megint kifogom.

– Kár mégis, hogy elmondtam, mi a szándékom. Titokban kellett volna visszadobnom. Az ajándékot tisztelni kell. Így azt érezheti, nem is hozott ajándékot.

A kisegítő most először felnevet:

– Akkor olyan leszek, mint Mátyás király meséjében a bíró okos lánya: hoztam is ajándékot, meg nem is.

– Holt tanult meg ilyen jól fütyölni? – kérdi cseresznyeszedéskor Henzselszki Henrik eltitkolt mosollyal a kisegítőt, mert az reggeltől fogva eregeti áriáit.

A férfi elsimítja a teli láda tartalmát, kidob belőle két levelet, és megropogtatja derekát:

– A Beregben így szokás. Volt Namény mellett egy állami mintakertészet. Hatszáz holdas gyümölcsfaültetvény. Amikor beérett a cseresznye, majd a meggy, később az alma, a nyárligeti börtönből hozták ki a politikai elítélteket szüretelni. Már Horthy alatt is. Aztán persze Rákosi idejében. No, az őrök annyira gyűlölték a rabokat, hogy egy falás gyümölcsöt is sajnáltak tőlük. Ezért folyton fütyölniük kellett. Ha a fegyőr fals hangot hallott, tudta, valaki evésre használja a száját. Ment büntetni. De a környékbeli népnek tetszett a nagy koncert, utánozni kezdték őket. Az ostobák.

– Ennyire rossz véleménye van a beregi népről?

– Hm, nem rosszabb az, mint a többi. Dolgozni és spórolni nagyon tud. Ha belegondolok, jófajta nép. Igen jó fajta. Csak tökéletlen. Szörnyen tökéletlen. Hagyja magát félrevezetni. Meg minden hülye szokást átvesz. Ja, és babonás. A végtelenségig. Múlt héten halt meg a keresztapám. A haldokló ágyánál ott gubbasztott a felesége meg a négy lánya. De Juci, a legkisebb unokahúgom szerint nem keresztapámmal foglalkoztak, hanem a kivittel. A halálhírnökkel.

– Kuvik?

– Nem kuvik: kivit! Kivitmadár. Hasonlít a kakukkhoz. Na, a kivit meg is jött, és elkezdett kivitelni. Akkor aztán le is mondtak az öregről. Még élt, de már zárták volna le a szemhéját. Végül tényleg meghalt. Még aznap este. Lehet, nem akart illetlenséget elkövetni azzal, hogy még él egy kicsit. A temetés lement szépen, a toron viszont már csak a látogatással foglalkoztak. Egy tányérba hamut tettek, annak a közepére meg egy pohár vizet. Hogyha megjelenne keresztapám…

– Mármint a szelleme?
– Persze. Szóval, ha megjelenne, lássák a lába nyomát a tányérban.
– Egy talp nem fér bele egy tányérba.
– Szerintük madár alakban jön vissza a szellem.
– Kivitmadárként?
– Galambként. Az hagyja ott a lába nyomát. És megissza a vizet. Mert a halott nagyon megszomjazik a temetés alatt.
– Tehát azért van ott a pohár víz.
– Azért.
– Ez tényleg babonaság. És elég zavaros. Emberként szomjazik meg, madárként jön vissza, de emberként iszik. Mert egy egész pohár vizet nem bír meginni egy galamb.
– Mondom, hogy ostobák! Ki tudja hány száz évvel ezelőtt hallotta valaki, hogy így lelepleztek egy halottat, és azóta csinálják. Pedig az értelmes ember csak beszórja sárga homokkal a tornácnak az ajtó előtti részét, és azon már látni, ha visszatért a halott. Persze emberi nyomot látni. Nem madárnyomot! Mániájuk a madár. Mindenféle madár. Ha szarka száll a tetőre: vendég érkezik. Arról érkezik, amerre a szarka billeget a farkával. Ha a porta előtt álló villanyoszlopra települt gólyacsaládot valaki elűzi, le fog égni a háza. Ha rigó szállt a kertedbe: el fogják jegyezni a lányodat. Ha sok rigó szállt be: pénzt kapsz. De az igazán szerencsés az, akinek fecske fészkel az eresze alá. Persze csak akkor, ha megsüvegeli a fecskét. Mint ahogy bírót vagy mostanság a polgármestert illik megsüvegelni.

Henzselszkiné gyermekkorának emlékeibe merülve hallgatja a kisegítőt. A Hajdúságból származik, de a puritán kálvinista vidéken is megmaradtak a hiedelmek. Képzeletben újra a Berettyó partján sétál a friss házas nővérével, gólyát keresni. Mert aki békát fogó gólyát lát, az hamarosan teherbe esik. Láttak ilyet. És nővére tényleg teherbe esett. Ikreket szült.

Az idő megáll a visszarévedésben, s az asszony csak akkor tér magához, mikor az ura kijelenti:
– A fa legtetejét már létrával sem lehet elérni, Bandi, vállalkozik arra, hogy az ágakon fölmászik oda?
– Nem mászok föl. Annyi jár a madaraknak is. Ők a hernyókon élnének, de mi lepermetezzük, elpusztítjuk a hernyókat. Csak ez a pár marék cseresznye marad nekik. Ne sajnáljuk tőlük, mert megharagszanak, és bosszút állnak!

A Búza téri piaccsarnok zsúfolásig telve árussal, áruval és vevőkkel. A kisegítő leengedi a ládányi almával megrakott talicskát, megtörli homlokát, és szétnéz.
– Hogy megy az alma, Henzselszki úr?
– Sehogy. Még csak nem is érdeklődtek.
– Az nem jó.
– Ne forduljon többet! Legalábbis almáért ne. Majd az ebédért.

A nyitott rész hátsó falán kivetítő. A piac saját és az árusok reklámfilmjei futnak. De csak a galérián lévő butikosok készíttetnek maguknak klipeket. A kofák és az őstermelők a portékájukra mutogatva és kiabálva igyekeznek kuncsaftot fogni. Henzselszki nem tud kurjongatni, próbálja, de szégyenében elcsuklik a hangja. A kisegítő kiáltására, viccesen rezegtetett torokhangjaira már felfigyelnek, de csak magát az árust bámulják meg, az árura csak egy pillantást vetnek. Délig három kiló borízűt sikerül eladni. Henzselszki csüggedten utasítja a kisegítőt:
– Bandi, menjen az ebédért, legalább ennyi örömünk legyen.

A kisegítő egy újabb láda almával tér vissza.
– Nem kellett volna! – mondja mérgesen Henzselszki.
– Mást is hoztam – és a kisegítő a legalsó ételesből kivesz egy vastag papírcsomagot.
– Mi ez? Szalvéta?
– Miki egeres csomagolópapír.
– A kölykök kedvéért?
– Azok nem vásárolnak. Csak a szüleik. Azoknak. Szabolcsban nem vesznek szabolcsi almát. A külföldi kell a népnek. Azt abból lehet megismerni, hogy minden második gyümölcs díszes selyempapírban van. Az egér nem lényeges, az úgysem fog látszani.
– Ez a sikeres eladás titka?
– Ez. Meg az ár. Százötvenért senki nem vesz almát. Azt gondolják, akkor biztos rossz. Legyen négyszáz a kilója. Még így is olcsóbb, mint a bolti.
– Becsapjuk a vevőket. A saját almámat importként fogom árulni.
– Nem csapjuk be. Ez mind körszedett exportalma.
– Export. És nem import.
– Az ugyanaz. Kilóját harminc forintért megvenné tőlünk a nagykereskedő, és akkor a külföldi vevőknek már import lenne.

A kisegítőnek még háromszor kell aznap almáért mennie. A két borízűalma-fa teljes termése vevőre talál.

Október végén összeérik az erjedő levelek, a gyümölcsmaradványok és a mélyen felásott kert barázdáiba hordott trágya illata. Megkezdik munkájukat a giliszták is: széttörik a rögöket, munkát spórolva a kisegítőnek. Aki kézzel igazgat mégis valamit a már soha be nem pirosodó termésekkel terhelt paradicsomlugas alatt.

Henzselszki Henrik a kerti csap előtti kis vályút figyeli. Egy méretes csibor jön rendszeresen a felszínre levegőért. Henzselszki benyújtja az ujját, vajon rácsap-e a bogár. Nem csap. Inkább menekül előle. Pedig a férfi már elképzelte a csiborcsípést, ami nem veszélyes, ám annál fájdalmasabb. A bogár mintha megérezné eme kielégítetlen vágyat, és csak azért is a vályú sarkába telepszik. Onnan figyel az emberóriásra. És még valaki figyeli a férfit. Egy másik férfi. A vízből. Ami csak tükörkép lehet. A kisegítő áll fölötte.

– Henzselszki úr, nézze csak, mit találtam – és egy tompán villanó tárgyat ad át, amit az imént fordított ki a földből az ásója.

Henzselszki megvizsgálja. Húszforintos nagyságú pénzérme. Könnyű. Felteszi a szemüvegét, és böngészni kezdi a feliratot. M.Ther.

– Mutter lenne? Az németül anyát jelent. És mellette ez a kép is egy nőt ábrázol. Bár az arca férfias. Viszont méretes keblei vannak. És a haja is be van göndörítve.
– Régen a férfiak is ilyen puccos göndör parókát hordtak – teszi hozzá a kisegítő.
– Igaz. M.Ther: Mutter? Nem. M, mint Mária? Ther, mint Terézia? Az bizony. A királynő tallérja. Vagy dinárja. Vagy schillingje. Nem tudom, mi volt akkor a pénz neve. Bandi, maga igazán szerencsés. Mennyit érhet?
– Biztos adnak érte valamit.
– A múzeum a muzeális értékét. Vagy a megtalálói díjat. Vagy legalábbis az ezüstnek az árát. Mert ez biztosan ezüst. Vagy fehérarany.

A kisegítő nyúlna az érméért, de Henzselszki kicselezi.
– Mi a szándéka vele?
– Felbecsültetem.
– Hol is találta?
– Ott, a lugas alatt.
– Hol?
– Amikor a trágyát egyengettem…
– Kinek a kertjében?
– Hát… ebben.
– Az enyémben.
Gyilkos szemmel néz egymásra Henzselszki és a kisegítő. Egy másodperc alatt semmivé válik a kedélyes viszony.
– Az én kertemben! Minden, ami itt van, az enyém. A kert minden terménye, a föld maga, és minden, amit rejt.
– De hát én találtam meg!
– Ha maga most nem, jövőre vagy azután megtaláltam volna én. De megnyugtatom, amikor elviszem felbecsültetni, megkérdezem, jár-e magának belőle valami.
– Én viszem felbecsültetni.
– Én viszem! És erről nem nyitok vitát.
A kertkapu olyat csattan a kisegítő távozásakor, hogy az egész kerítés beleremeg.

A Nemzeti Múzeum Éremtárának pénteki fogadóórájára Henzselszkiék érkeznek elsőnek. Alacsony, kék köpenyes szakmuzeológus tessékeli be őket. Portásnak lehetne hinni, ha szemgolyói nem pattognának a kíváncsiság mámorában. A Henzselszki Henriktől kapott érmét megsimogatja, kis rézkefével megtisztogatja, digitális mérlegre teszi. Közben dicséri a házaspárt:
– Köszönöm, hogy ide hozták be. Az ékszerészek esetenként nem vallják be a lelet valódi értékét. És még annak is csak a töredékét fizetik ki érte. És a legfőbb: a lelet nem kerül az őt megillető helyre.
– Ön mennyit adna ezért?
– Általában a nemesfém napi értékén vesszük meg az érmét. De ha különleges a lelet, fizethetjük ennek akár többszörösét is.
– És a megtalálói jutalom még ezen felül van?
– Lelődíj ennek a neve. Amit mondtam, az a lelődíj.
A szakértő egy kisebb, kinyitható lencsén át közelről, majd egy méretes nagyítón át messzebbről figyeli a pénzérmét. Sokáig. Végül mosolyogva teszi le az eszközt.
– Uram… mennyit ér? – kérdi remegve az asszony.
– Százat.
– Szááázmilliót?! – Henzselszkiné összecsapja a kezét örömében.
– Nem. Nem milliót.
– Százezret? – kérdi Henzselszki Henrik csalódottan.
– Ha eredeti Mária Terézia-tallér lenne, érne százezret, még többet is. De ez csak alumínium utánveret. A rendszerváltás után egy siófoki vállalkozó készített ilyeneket. Százasért árulta darabját. Most sem ér többet, mint száz forint. Nem százmillió, nem százezer, csak száz.

Henzselszkiné hazafelé tartva a vonaton újra és újra szipogni kezd. Aztán mikor házának nappalijába belépve meglátja a dúlást, a pityergése üvöltésbe csap át.

Henzselszkiék nappalijában Schiffer Ádám nyomozó átolvassa a listát. Az ingatlanunkból betörés útján elvitt tárgyak: 1 db Csepel férfikerékpár, 1 db Csepel női kerékpár, 1 db mikrohullámú sütő, 1 db vízforraló, 1 db filteres kávéfőző, 1 db villanyrezsó, 1 db 32 colos plazmatévé, 2 db zsűrizett akvarellfestmény, 5 db komplett herendiporcelán-szerviz, 3 db komplett hollóháziporcelán-szerviz, 1 db komplett meisseniporcelán-szerviz.

– Hm, úgy látom, porcelánnal jól el voltak látva – mondja szárazon a rendőrtiszt, amit Henzselszki Henrik zokon vesz.

– Kérem, én a tanácsnál, majd az önkormányzatnál dolgoztam, és soha nem fogadtam el csúszópénzt, viszont néhány ügyfelem annyira hálás volt, hogy utólag rám tukmált egy vázát vagy egyéb porcelánholmit. Csakis utólag!

– Értem. Van ötletük arra nézve, ki lehetett a tettes?

– Bandi, a kertészkisegítőnk tört be hozzánk.

– Miből gondolja?

– Neki volt kulcsa a kapuhoz és a kamrához is. És ott hatoltak be. A kamrában. Ahol van egy ajtó a konyhába, csak el kell húzni a befőttes polcot. Ezt ki tudta rajta kívül? A házajtón van másodzár és hevederzár is. Azzal nem próbálkozott. Ki tudta azt, hármónkon kívül, hogy…

– Mi a kertész pontos neve?

– Bandi. Mi csak így…

– A vezetékneve?

– Azt nem tudom.

– Tán valami rövid… – szól közbe bizonytalanul az asszony.

– A lakóhelyét tudják?

Henzselszkiék rázzák a fejüket. De a férfinak eszébe jut valami:

– A Beregből származhat, mert egyszer említette Naményt, hogy volt ott egy állami kertészet.

– Hogy nézett ki ez a személy?

– Olyan átlagosan. Középkorú lehet. Még nem ráncos az arca. Nem magas. De nem is alacsony. Nem otthontalan kinézetű. De azért olyan… egyszerű ember. Bár nem buta.

– Nem buta – teszi hozzá az asszony is. – Abból is látszik, hogy át tudott verni minket. Elmentünk Pestre bevizsgáltatni azt a pénzérmét, amit ő állítólag a kertünkben talált, és amíg ott voltunk, kirabolta a házunkat. A pénzérme meg nem ért semmit. Alumíniumhamisítvány.

– Utánveret – javítja ki a férje.

– Az ugyanaz!

– Bejönnek a rendőrségre, és a bűnügyi grafikusunk készít egy fantomképet a maguk segítségével. Azt megjelentetjük a sajtóban. Talán valaki felismeri. Bár azt nem értem, hogy nem tudhatják a kertészük vezetéknevét.

– Egyszer mondta, és elfelejtettük… – mondja fejét lehajtva Henzselszki Henrik.

– Várjon csak! Hozza ide a bejelentőt! Azon rajta van a fickó neve, a tajszáma és az adóazonosító jele is.

– Miféle bejelentőt?
– A bejelentőlapot. Amit leadtak a NAV-nak.
– Nem írtunk mi le semmiféle…
– Nem rendszeresen járt ide ez az ember?
– De igen. Hetente többször is.
– És nem jelentették be a NAV-nak?
– Nem… hát az ilyeneket nem szokták.
– Pedig kötelező! Háztartási munkára létesített jogviszonynak nevezik ezt. Vannak kedvezmények, de aki a bejelentési kötelezettségét elmulasztja, és úgy fizet ki a kerti kisegítő munkásnak munkabért, törvénysértést követ el.
– Nem kell! – kiált fel Henzselszkiné. – Menjen innen! Nem kell a rendőrség segítsége. Ne nyomozzon! Még a végén mi leszünk a bűnösök, nem az, aki aljas módon visszaélt a bizalmunkkal, és kirabolta az otthonunkat.

A tavasz gyógyít. A halni akarót erőszakkal fölrázza, az öreg fa tőről újra kihajt, az öreg férfiember és asszony reggel izgalmat érez ott, ahol már rég nem érzett. De Henzselszkiéknél ez után is kávézás következik. Mert jó az izgalmakat összekapcsolni. Egy öreg, a társaitól elmaradt varjú irigykedve nézi őket. Már rebbenti szárnyát, de mikor meglátja, hogy egy talicskás ember érkezik, mégis a helyén marad.

A kisegítő foghegyről köszön a háziaknak, aztán morog valamit ásásról meg vetésről. Henzselszki Henrik tátog, nem jön ki hang a torkán. A feleségének is csak sokára:
– Mit keres itt maga?
– Erre jártam. Látom, most is kerti kisegítőt keresnek.
– Csak nem munkát akar kérni?
– Ha megfizetnek, elszegődök megint.
– Miután kirabolt minket?
– Nem tudom, miről beszél.
– Dehogynem! Elvitt kilenc étkészletet, a mikrót, a…
– Én ugyan nem!
– … a kávéfőzőt, a villanyrezsót…
– Mondom: semmi közöm ehhez.
– … a tévét, két biciklit…
– Ne bosszantson már ezzel! Vagy bizonyítsa be! – mondja a kisegítő magabiztosan. A nő visszahanyatlik a székre. A férje eddigre tér magához:
– Bandi! Hiszen az a kapircs is az enyém volt – és a talicskában lévő kis kerti szerszámra mutat.
– Az? – kérdi a kisegítő mérgesen. – Olyat bárki vehet, minden kerti árudában kapható.
– Miért jött ide maga, azt mondja meg! – az asszony meglendíti aprócska öklét.
– Fizessék ki az elmaradt béremet. Utoljára úgy távoztam, hogy aznapra még nem számoltunk el.
– Egy fillért sem kap! Aljas… és pofátlan… és pimasz…
– Kérem a pénzem!
– Nem kap! Tudja, mit? Jelentsen fel minket, akkor majd kiderül…
– Én ugyan nem veszkődök a rendőrséggel. De addig innen el nem mozdulok, míg ki nem fizetnek.

A kisegítő ráül a talicskára, és cigarettát kezd sodorni magának. Köpködi a dohányt. Korább-

ban is tett így, de most Henzselszki Henriknek olyan ez, mintha a másik meggyalázná a kertjét.

– Maguk vallásosak? – kérdi gúnyos tekintettel a kisegítő. – Ha igen, biztos tudják, mi az a három bűn, ami azonnali gyónást és jóvátételt követel, különben az elkövetője ki lesz zárva az üdvözülésből. Na, tudják? Elmondom: szándékos emberölés, Isten létének tagadása és a munkás bérének ki nem fizetése. A harmadik tán a legfontosabb. Mert a tisztes bér a társadalmi rend, a béke alapja. Ha nem történik meg, jön a szegénylázadás, a kommunizmus. Vagy kommunizmust akar? Mikor került maga a városházára? A rendszerváltás előtt vagy utána? – néz kihívóan Henzselszkire. – Szerintem még bőven előtte. Ide a pénzem!

– Nem fizetünk! – mondja a házaspár, de már mindketten elgyengülve.

– Akkor adják ide a videómagnójukat! Annak már úgyis lejárt az ideje. Már nem is lehet videókazettát kapni, pendrájvról nézik a filmeket. De nekem vannak régi kazettáim, én még hasznát tudom venni.

A kisegítő bemegy a nagyszobába, kiveszi a videólejátszót a könyvespolc alól, és hóna alá csapva kiviszi, beleteszi a talicskába, és indul. A kapuból még visszaszól:

– Sosem lesz olyan kisegítőjük, mint én voltam! Majd meglátják! Jó lenne, ha magukba szállnának! Amíg nem késő!

SZÉLESI SÁNDOR

AZ OLIVO SUL MARÉ-I HÚGYHÁZ TÖRTÉNETE

Történt pediglen, hogy a király kegyelméből Olivo sul Maré-i járás élére helyezett kormányzó, bizonyos Alvise Bragadino, megtiltotta a fák, bokrok levizelését, s nem különben azt is, hogy testének tisztátalan és bűzös folyadékát bárki csermelyekbe, patakokba, folyókba vagy tavakba ürítse. A kormányzó az ókori klasszikusok újabban dicséretesen és méltán népszerű műveit forgatva jutott arra a következtetésre, hogy a világot szennyezzük, mérgezzük és pusztítjuk, mindahányszor az út mellékén megállva, ott, ahol a szükség ránk jön, levizeljük az isten kegyessége folytán szárba szökkent növényeket, friss hajtásokat, szunnyadó magvakat. Alvise Bragadino rendelete a járás minden településére, de különösképpen Olivo sul Mare városára vonatkozott: poroszlók járták az utcákat, utakat, és akit rajtakaptak a zöldben a vizelésen, annak tízet csaptak a hátára. Tízet először, aztán húszat s huszonötöt, de ha ez sem volt elég, mert megátalkodott és szófogadatlan népek laktak arrafelé, Alvise Bragadino a csökönyös bűnözőknek negyedszeri rajtakapásuk esetére herélést helyezett kilátásba. Azt azonban senki nem hitte elsőre, hogy állja is szavát, és csak viccelődtek rajta egészen addig, míg egy tizenöt éves fiút valóban meg nem szabadított férfiasságától a poroszlók segítségével a kormányzói borbély. És mint utóbb kiderült, a fiú még jól járt, mert életben maradt, és szép pályát futott be Pompeo püspök úr alatt az olivói egyház kórusában, de mások, akiknek nem jutott szerencséül, hogy ha már késsel közelítenek altestük érzékeny részéhez, akkor a kormányzói borbély ragadja meg annak markolatját, elvéreztek a büntetés alatt.

Épültek ám vidéken udvari kis bódék, amelyeknek a kormányzói rendelet alapján az alját olyan mélyre kellett ásni, hogy az emberi ürülék egyenesen az ördög pofájába hulljon, de a földeken dolgozóknak nem mindig akadt idejük arra, hogy hazaszaladjanak, ha úgy hozza a szükség; és bizony járták a kormányzó felügyelői a bódékat, hogy ellenőrizzék mélységüket, s ha nem látszott megfelelőnek, akkor betemettették az egészet, és mire a következő kiásódott, hát nem egy feszültségterhes pillanat adódott a környéken lakók életében. Ám a falusiak ezzel együtt is sokkal jobban jártak, mert a városban, nos, a városban viszont nem akadt egyetlen szabad helyecske sem, ahol hasonlót lehetett volna ásni és emelni.

Könnyű Alvise Bragadinónak – így tartotta a köznép –, mert a kormányzó olyan csontszikár, száraz öregember volt, aki ha elköhögte magát, por szállt fel nyelve hegyéről. Inni csak reggelente látták, akkor is csupán egy kendővel megnedvesítette ajkát, s ennyivel elvolt egész estéig. Nem okozott neki a kényszerítő szükség felesleges gondokat. Az emberek viszont egyre hangosabb szavakkal méltatlankodtak a szörnyű rendelet ellen, s már-már lázadásba torkollott volna elégedetlenségük, ha egy vidéki földesúr, Alessandro de Perris nem cselekszi meg azt, ami akárkinek a fejében megfoganhatott volna: ha nem épít egy nagy húgyházat.

Alessandro de Perris és öccse, Gaetano, Olivo sul Mare mellett tíz mérföldnyire birtokoltak egy kis földet s egy falut. Jó barátságban voltak Alvise Bragadinóval, pontosabban elhalt apjuk volt barátságban vele: amikor a kormányzó még számolatlan döntötte le a torkán a sört, és nem vetette meg a testi élvezeteket, akkor bizony együtt vadásztak vadkanra, szarvasra és lányokra az erdőben és annak környékén. Alessandro de Perris tehát fogta magát, és belovagolt a kormányzói palotába, ahol Alvise Bragadino elé engedték. Alvise tárt karokkal fogadta, habár kissé lassan bírt csak mozdulni. Miután visszaidézték Alessandro de Perris atyját, és felelevenítették a dicső és emlékekben gazdag múltat, valamint megbeszélték, mennyi is a vad manapság, s milyennek ígérkezik az idei termés, kiváltképp a bor, melyhez a szőlőtőkéket messziről hozatta éveknek előtte a fiatal Alvise Bragadino, Alessandro de Perris rátért jövetele céljára. Egy kis telket akart a város határában, a város földjén. Egy telket, melyre felhúz egy óriási épületet, ahol az emberek elvégezhetik szükségüket. Alvise Bragadinónak tetszett az ötlet, és meg is egyeztek. A fiatal De Perris csupán kilencvenkilenc évnyi bérleti jogot kért a földre. A kormányzó ennek sem látta akadályát.

Így esett, hogy Alessandro de Perris, mielőtt az aratás és a szüret, valamint az őszi munkálatok ideje elérkezett volna, felrendelte a falvában lakó férfiakat a városba, és felépíttette az első és egyetlen húgyházat a világon.

A De Perrisek hamarosan a leggazdagabbak lettek a járásban, de talán az egész birodalomban is, mert enni kell, inni kell, és üríteni is kell, már csak emígy lett összerakva isten bűnös gyermeke. Akár étellel-itallal, akár lélekkel töltődik meg az ember, annak el kell hagynia a testét.

Nem került sokba az ürítés, Alessandro de Perris mindösszesen egy soldót kért alkalmanként, s bizony, jól ment az üzlet, mert hosszú sorok kígyóztak húgyháza előtt, hosszabbak, mint vasárnap reggel a templomba menet, vagy hosszabbak, mint amikor éhínség idején a város gabonát osztott. Fel is tűnt Pompeo püspöknek a dolog, így kiküldte prédikálni papjait a várakozó tömeghez, hogy azoknak az ácsorgás alatt is érdemesen teljék idejük, s okosodjanak a világ dolgait illetően. A papok azonban minduntalan azzal jöttek vissza, hogy az emberek türelmetlenebbek és ingerlékenyebbek, mint máskor, így maga a püspök

tett próbát, majd ezek után magához rendelte Alessandro de Perrist, és megrótta, hogy a testnek bizony, ha szüksége van, hát azért sokat tesz a fiatal nemes, de vajon mit tett a lélekért, amikor az is szükségben szenved? Így került ki a tizenkét stáció a húgyház falára, s ezért kerültek be az épületbe a szentek szobrai, és hívtak Rómából neves festőket a mennyezet freskóinak megalkotásához.

Maga a húgyház egyébként nagy tudású és remek mesteremberek keze munkáját dicsérő építmény volt. Három teremre oszlott: az egyikbe a férfiak, a másikba az asszonyok, a harmadikba pedig az előkelőségek mehettek dolgukat végezni. Az örömteli fogadtatásra és az érdeklődésre tekintettel Alessandro a következő tavaszon még három teremmel bővítette, s immáron nemcsak az apróbb dolgokat, de a nagyobbakat is könnyedén el lehetett végezni. Ám míg a régi szárnyban elég volt csak a falakat felhúzni, és kis vájatokat készíteni a téglák közé a lábak alá, amely vájatok elvezetik a vizeletet, az új szárnyakban mélyebb lyukakat, s kapaszkodókat is kellett csinálni, nehogy az öregek és erőtlen dámák belehulljanak saját piszkukba.

Egy soldo, s egy év után tripla forgalom. Akadt, aki naponta többször is megfordult De Perris húgyházában, s akadt, aki majdhogynem oda is költözött: némely szerencsétlen poklos, akin az orvosdoktorok nem segíthettek, vagy a koldusok, akik a hideg kövön ücsörögtek egész nap, akár napjában harmincszor is rászorultak az ürítésre. Közülük a koldusok hamar rájöttek, hogy a húgyház mellett érdemesebb is kéregetni, és kérvénnyel fordultak Alessandro de Perrishez. De Perris a jövedelmük negyedét kérte az engedélyért, természetesen az egysoldós alkalmankénti díj felett, de még így is megérte, ezért hát hamarost ellepték a koldusok a környéket.

Megjelentek a vásárosok is, és a mutatványosok, akik nemegyszer azzal tettek szert keresetre, hogy mintegy véletlenül elállták a befelé igyekvők előtt az utat, s csak egy soldóért voltak hajlandók arrébb kotródni. A sok panasz miatt, illetve mert az üzletet rontották, De Perris a poroszlók közbeavatkozását kérte, Alvise Bragadino pedig, akinek nagyon tetszett, hogy ilyeténképp megvalósulni látszik a természet védelme az irányítása alatt fekvő földeken, örömmel beleegyezett a zavaró személyek eltávolításába. A mutatványosok tehát kénytelenek voltak eltakarodni, az árusok azonban maradhattak.

Egy párizsi orvosdoktor javaslatára Alessandro de Perris bronzdézsákat állíttatott az egyik fal mellé, hogy az emberek le tudják öblíteni a kezüket, s ezért nem kért külön soldókat sem. Az emberek azonban csak nehezen szokták meg a jót, hetekbe telt, mire méltóztatták ujjaik hegyét a felszólításokra megmártani a vízben – sőt, Alessandro főkézmosókat alkalmazott, akik egész nap csak vizeltek és kezet mostak, hogy példát adjanak másoknak –, amikor azonban a látogatók is rákaptak eme új szokásra, akkor fel kellett fogadni két embert a koldusok közül, akik a víz cseréjével foglalkoztak: naponta kétszer az összeset kiborították a földre, s mentek az esőfogó dézsákhoz tisztáért.

A húgyház működésének ötödik évében azután Alvise Bragadino visszaadta lelkét a teremtőnek. Abban a hitben halt meg, hogy megmentette a világot a beszennyeződéstől, és azok közt a szentek közt a helye, akiknek áhítatos szobrai a templomokban állnak. Alessandro de Perris nagy gond előtt állt. Mi lesz, ha az új kormányzó, Matteo Gazzi, nem viseli szívén a környezet sorsát?

Szerencsére szívén viselte, csupán a bevételek negyedét kérte jóságáért. Alessandro de Perris tudta, hogy a növények és a föld védelme ennyit megér, és megállapodásukra áldomást ittak az új kormányzóval.

Maradt a rendelet, és maradt a húgyház is, és lassan a közösségi élet oly színtere lett, amelyet akkor sem lehetett volna felszámolni, ha a király másként dönt.

A bősz gondok mindig a csúcson buknak elő, amint ez esetünkben is történt. Gaetano de Perris, Alessandro öccse, bátyjával ellentétben könnyed, kicsapongó életet élt, és nem változtatott életmódján az után sem, hogy a leghíresebb emberek egyike lett testvérének vállalkozásai folytán, sőt, kiváltképp fokozta a gyönyörök iránti vágyát a pénz, mellyel mindent megkaphatott, italt, nőket, de férfiakat és gyermekeket is. Gaetano a családi jövedelmeken élősködött, s bátyja megannyi figyelmeztetésére sem változtatott magatartásán. Bálokat rendezett, bordélyokba és tivornyák tucatjaira járt el, többször látták részegen, mint józanon, és az őt kísérő társaság is inkább naplopókból, kurtizánokból és ingyenélőkből tevődött össze, semmint mesteremberekből vagy – ne adj' isten! – magiszterekből.

Gaetano két dolog miatt neheztelt a bátyjára. Az egyik, hogy állandóan erkölcsprédikációkkal untatta, a másik, hogy méltatlanoknak osztott pénzt; legalábbis Gaetano fölösleges herdálásnak vélte a Matteo Gazzi kormányzónak juttatott összegeket. A haszontalan barátokra és a kurtizánokra általa kidobott aranyakat nem sajnálta, azt befektetésnek tekintette, no meg úgy vélte, ha neki jókedve van, az mindenkinek jó.

– Gaetano – mondta neki a bátyja. – Ezek az emberek abban a minutumban eltűnnek mellőled, amint kissé megszorulsz. Nem fognak segíteni, ha már nem vagy képes nehéz aranyzecchinókkal tömni őket s kényük-kedvük szerint tenni.

– Bah! – szokta erre felelni Gaetano, és rendszerint elporzott a város újonnan kiépült mulatozónegyede felé. Az éppen ott kapott helyet a húgyház környékén, mivel a tivornyázók sokkal gyakrabban kényszerülnek kilépni dolgukra, mint mások.

Alessandro csak a fejét ingatta.

Egy nap aztán az egyik kurtizán – szeme bogara fekete gyöngy, orcája elefántcsont, ajka piros, mint a korall, szíve akár a kígyóé – veszélyes gondolatot ültetett el Gaetano csöppnyi agyában.

– Tano! – hízelkedett, és játékos ujját Gaetano mellkasának sűrű szőrzetében forgatta. – A világ elforgott teremtése óta Alessandro de Perris nélkül is, és el is fog, amíg az utolsó ítélet harsonái meg nem szólalnak. A pénz folyik a húgyházból, miért nem veszed saját kezedbe az üzletet, aranymalackám?

Gaetanónak ez után egyre gyakrabban jutottak eszébe a kétértelmű szavak: el kellene tenni láb alól a bátyját. Ezáltal két legyet ütne egy csapásra: megszabadulna viszketős intelmeitől, és övé lenne az egész vagyon. A birtok gazdálkodása menne magától, mert hiszen a természet tudja a dolgát, és a kalász esőre és napsütésre hízik, nem a gazda szemére, a húgyház pénzügyeit meg már furfangban járatos bankárok kezelik… való igaz, semmi szükség Alessandróra.

Gaetano valójában simulékony egy lélek volt, aki a gyilokmódszerek közül a mérget szerette a legjobban. Elment egy fogatlan vén banyához, aki egy halódó tölgy odvában, no meg a mellette ásott veremben tengette mindennapjait, és minden hájjal megkent méregkeverő hírében állt. Erdei növényekből, bogyókból kotyvasztott bájitalokat és halálos szereket vérző szívű szerelmesek és soványa erszényű örökösök számára. Gaetanónak szólnia sem kellett, a vénség véreres szemével rögtön látta, hogy erszényének és nem szívének ügyében kereste fel, s nem bájitalt kér vagy kenetet gyermekáldás ellen, hanem jófajta, színtelen, szagtalan mérget, amely gyorsabban öl, mint ahogy a vipera mar, és

nyom nélkül teszi mindezt, akárcsak az ügyes tolvaj. Már fordult is befelé kuckójába, és hozta kifelé a szert, de mindezt olyan gyorsan, hogy Gaetano még csak össze sem szedte a simulékony szóvirágokat a banya üdvözléséhez.

– Lassan jár az agyad, fiam, de járjon inkább a kezed gyorsan: ötven fényes soldóval jössz ezért a fioláért, bontsd meg erszényed mielőbb!

Gaetanónak leesett az álla, és tétován tapogatózott erszénye után.

– Belelátsz a gondolataimba, banya? – kérdezte bénultan.

– Mint a patak vizébe, bizony! – hagyta annyiban a fogatlan vénség, mert szerette volna, ha a nemkívánatos férfiember mielőbb eltűnik közeléből. Az ilyen fajtájúak mind annyira szerencsétlenek, hogy ha sokáig mellette tartózkodnak, még átszáll reá is a rontás.

Gaetano kiszámolta erszényéből a soldókat, s mint a megriasztott patkány, fordult vissza Olivo sul Mare felé. Hátra sem nézett, de ha hátranézett volna, sem lát egyebet, mint a jeleket vető, kiöltött nyelvű öregasszonyt.

Alessandro italába másnap este került a méreg.

Gaetano nem sokat társalkodott lelkiismeretével, mert bizony nem volt mivel társalognia, feléledő mohósága maga alá gyűrte azt a vékony, cingár ellenkező lelket mellkasa legmélyén, amely az érzések mellett a szívben rejtőzik, azzal együtt a szegycsont mögött a sorbonne-i magiszterek és a csaták hősi hentesei szerint. Amikor felszolgálták a vacsorát, és azt családi körben elfogyasztották, már elő volt készítve a szer. S amikor hozták az italokat, Gaetano szerét ejtette, hogy a kancsók közelébe kerülvén előbb töltsön magának, majd a mérget a borba keverje. Alessandro akkor még fogai közül piszkálgatta az ürücomb szálait, aztán ő is töltött magának, és a rossz borral a kezében öccse mellé telepedett a kandalló közelébe.

– Téged meg mi lelt, hogy ma este itthon ülsz velem, ahelyett hogy a városban keresnéd dévaj társaságod?

– Elfáradtam, bátyám – mondta Gaetano, és egy ásítást tettetett. – Megártottak az elmúlt hetek tivornyái.

– Csodálkoztam is… – Alessandro nem mondta, min. – Gondoltam magamban, na, ha Gaetano így bírná a munkát vagy az okosodást mívelni, mester lehetne a maga terültén.

– Az vagyok, bátyám. Az én területem az élet. Erre igyunk!

Gaetano de Perris megemelte rézkupáját. Alessandro a fejét csóválta.

– Már megbocsáss, de én erre nem iszom, Tano. Hogy az öcsém semmivel nem törődve jobban bírja az italt, mint más, és több kurtizán fordult meg a farkán, mint másnak. Én inkább arra innék, hogy idő előtt szét ne hullj valami nyavalyától, amit a rossz nőktől szedsz össze, s aminek legyengült szervezeted nem bír ellenállni.

– Igyunk erre! – bólintott Gaetano.

Alessandro az ajkához emelte a kupát, majd egy korty nélkül leeresztette. Megcsóválta a fejét.

– Csak nem iszok az öcsém farkára! Márpedig ha arra iszunk, minden maradjon így, ahogy van, akkor csak arra a nyughatatlan testrészedre ürítenénk a poharat. – Arcán gondok terhe ült, mintha nem tudta volna eldönteni, helyes-e az előbb mondottakra leküldeni torkán az áldomást.

– Találj ki valami mást! – biztatta Gaetano. – Mondj valami köszöntőt, de gyorsan, mert kiszáradok!

– Mértékletesség, öcsém! Mértékletesség – intette Alessandro, majd felderült az arca. – Ez az! Igyunk a mértékletességre, de csak mértékkel. Bizonyítsuk elkötelezettségünk azzal, hogy csak megnedvesítjük ajkunkat ezzel a borral, s a többivel istennek áldozunk.

Már éppen készült rá, hogy így tegyen, de Gaetano – nem tudván, a méreg mennyire erős – lefogta bátyja kezét, és kérlelni kezdte.

– Drága bátyám! A mértékletesség valóban erény, de ha én most arra innék, meg kellene hazudtolnom eddigi életemet. Ne kényszeríts, kérlek, hazugságra!

Alessandro végiggondolta öccse könyörgő szavait, és tekintetébe nézve megenyhült, és engedett neki.

– Rendben van. Akkor hát mire igyunk, kedves öcsém?

Gaetano eltöprengve húzogatta ujját körbe-körbe rézkupája szélén.

– Talán az angyalok sem haragszanak meg, ha fenékig ürítjük kupánkat – meglátta Alessandro rosszalló tekintetét, ezért felemelte az ujját –, csak ezt az egy kupát, nem többet! Egymásra. A testvéri szeretetre.

Alessandro de Perris hitt abban, hogy az Isten saját képére teremtette az embert, nem csupán a testét, de a lelkét is. Ami rossz az emberben, az a sátán műve, és van lehetőség megszabadulni a sátántól, ha akarjuk. Úgy érezte, most egy pillanatra belelátott Gaetano szeretet után vágyódó lelkébe. Előre nyújtotta hát a kupát, és koccintottak.

A testvéri szeretetre.

Gaetano de Perris nagy pompával temette el Alessandrót. Díszes szavakból szőtt beszédet az aranyozott koporsó mellé, majd könnyes tekintettel bátyja testére borult, és összecsókolgatta annak viaszosan fénylő arcát. A Szent Jánosról elnevezett katedrálisban összegyűlt asszonyok sírtak, s arra gondoltak, vajon Gaetano mennyivel lesz bőkezűbb azzal, aki rögtön széttárja neki a lábát.

A temetés után Gaetano fekete gyászruháját aranyos gyászruhára cserélte, majd pompás halotti tort ült, csak úgy roskadozott az asztal a sült kappanoktól és tűzdelt bárányoktól, májjal töltött fürjektől és borókás jércéktől, füstölt haltól és főtt homártól, gyümölcsöktől és szószoktól. Négyszáz vendég volt ott, köztük a kormányzó, és püspökök meg hercegek, és felváltva muzsikált két zenekar. Gaetano éjfél után három kurtizán karjai közt vigasztalódott, majd ivott, és megint vigasztalódott, s újfent ivott, és részegen párbajozott a városi gárda egy kapitányával. Miután letudták a párbajt és ittak, Gaetano a lépcsőn leesve összetörte magát, de ekkor már a nap is felkelt, és a tor lassan kimúlt.

A következő napokban a De Perris-vagyon egyetlen örököse lábadozott, és elcsendesedett körülötte a város. Ám nem telt bele hét nap és hat éjszaka, amikor ismét nekiindult az éjjeli utcáknak, hogy folytassa korábbi életét. Ugyan a jobb társaságokban kibeszélték viselt dolgait, ám szemtől szemben senki nem rótta meg, sőt vállát veregették, és nevetve emlegették kalandjait. Gaetano de Perris a sors kegyeltjének érezte magát: számolatlan hull az ölébe a pénz a húgyházból, és ő Olivo sul Mare kedvence – hát kell ennél több?

Talán ez vezette arra a botor gondolatra, hogy miért is fizessen negyedrészt a bevételből Matteo Gazzi kormányzónak, hiszen sem a kormányzó, sem a hivatala nem járul hozzá a húgyház működtetéséhez, csupán a sápot veszi le róla. Gaetanót már régen zavarta ez az ügylet, így aztán úgy döntött, hogy a hónap leteltével egész egyszerűen megfeledkezik róla. Méltóságán alulinak tartotta, hogy a pénzen bárkivel is veszekedjen, ezért száműzte elméjéből a fizetés gondolatát, és úgy vélte, ezzel minden rendben lesz.

Hintó állt meg a következő napon a De Perris-palota előtt, rajta a kormányzói címerrel, benne egy apróddal, aki Matteo Gazzi szívélyes invitálását közvetítette Gaetano felé. Gaetano a legszebb ruháját öltötte föl, és a legvastagabb aranyakat, leghatalmasabb fülbevalót aggatta magára. Megdörzsölte fogait, és illatos vízzel öblögetett. Egy szolgálólány élénk festéket tett szeme alá és szájára, egy másik pedig kifestette a körmeit. Amikor Gaetano készen állt, arcára varázsolta legmegnyerőbb mosolyát, és beült a hintóba.

A kormányzó felkészülve, apródok gyűrűjében várta Gaetano de Perrist, míg az oszlopok mellett rezzenéstelen gárdisták álltak, akár a márványból kifaragott, érzéketlen szobrok. Matteo Gazzi előtt terített asztal, gyűrűs ujjainak vége zsíros a széttépett ürücombtól, amely zsír vastagon megült kupáján is. Gazzi terjedelmes ember volt, és éktelen haragú, ám amikor Gaetano de Perris belépett, csak mosolygott, és intett, hogy vendége csatlakozzon hozzá, csak semmi formalitás. Gaetano tovább mosolygott, és gyűrűs, kifestett kezére nézett.

– Ragadj magadhoz valamit, kedves barátom! – harsogta a kormányzó. – Akármit, amit a szemed, szád megkíván!

Gaetano letelepedett az asztalhoz, és előbb megnézte, miből eszik a kormányzó, majd nagy elővigyázatosan csak abból emelt ezüsttányérjára. Matteo Gazzi tekintete egy pillanatra gúnyosan megvillant, azután a kormányzó kerekded arcára visszatért a kicsattanó jókedv, vonásai megint mosolygóssá váltak, sőt maga lett a megengedő mosoly, a kegyesség élő allegóriája, amilyet csak vásári előadásokon lát az ember, azokon viszont elég gyakorta.

– Még nem is mondtam, hogy mennyire meghatott Alessandro bátyád temetése és utána az a pompás tor, amit halála okán rendeztél. Elirigyeltem a szakácsotokat, Gaetano, igazán elirigyeltem.

Gaetano végigtekintett az asztalon.

– Méltóságodnak sincs oka panaszra. Amit itt az asztalon látok, bármelyik uralkodónak dicséretére válna.

– Persze, persze, de ahol megfér egy remek szakács, ott megfér kettő is. – Matteo Gazzi ajkához emelte kupáját, és ivott a borából. Csak utána jött rá, hogy egyedül poharazik, ezért aztán intett egy apródnak, aki nyomban ugrott, és töltött a vendégnek. – Igyál, barátom, igyál! Déli birtokaimról származik a szőlő, amiből ez a bor készül. Ünnepnapokon szoktam kortyolni belőle.

Gaetano kissé bátortalanul forgatta tenyerében a teli kupát.

– Ünnepnap volna ma?

– Hát persze hogy ünnepnap van – csattant fel a kormányzó hangja. – Persze hogy az van, hiszen a palotámba jött Gaetano de Perris, a legnagyszerűbb húgyház tulajdonosa, közel s távol a leggazdagabb ember. Az ilyen esemény ünnepnapnak számít. Igyunk csak rá! Igyunk!

– Ó, én éppen csak kikeveredtem a tegnap estéből… – szabadkozott szerényen Gaetano.

– Hallottam, kedves barátom, hallottam – nevetett a kormányzó. – Nagybírású ember hírében állsz, azt mesélik, ivásban, szerelemben kitartó vagy. Egyaránt mestere a szép szónak és a kardnak. Gaetano de Perris nélkül nincs éjszaka Olivo sul Marében, mondják.

– Ez megtisztelő.

– Értem én. – A kormányzó hirtelen felállt, hatalmas testével mint egy hegy, magasodott az asztal és Gaetano fölé. – Hidd el, megértem én, hogy egy ilyen elfoglalt ember megfeledkezik bizonyos dolgokról, amelyek bár kevéssé fontosak, mégis halaszthatatlanok.

Magam is voltam fiatal, amikor nem kellett a vállamon hordoznom ezt a terhes méltóságot, és élhettem az életemet, ahogy nekem tetszett. – Matteo Gazzi megkerülte az asztalt, és Gaetano mögé fordult. A kezét a fiatal férfi vállára tette. – De milyen igazságos is a világ, hogy ahogy az évek futnak felettünk, s ahogy öregszünk, úgy pallérozódik az elménk, és szül tapasztalat új tapasztalatot. Ezért aztán az idősebbek bátran emlékeztethetik a léha fiatalságot, ha azok elfelejtettek volna valamit, és a fiatalok nem haragszanak meg, mert ugye ez is csak egy fogadó az élet útján, és lesznek még ők is okos és tapasztalt öregemberek.

– Minden bizonnyal örülni fogok, ha megérem azt a kort – felelte kényszeredetten Gaetano de Perris, és a kupát az asztallapra helyezte egy vakon reámeredő sült malac citromba harapó szája mellé.

– Átvetted, kedves barátom, drága bátyádtól, aki immár az Atyaisten jobbjáról néz le ránk – Matteo Gazzi keresztet vetett, és visszatért az asztal túlfelére –, a húgyházat, annak minden fáradságával, keservével, de természetesen fényesen csengő aranyaival is. És ugye átvetted a szerződésünket is, amit drága bátyáddal kötöttem. Nyilván csupán a feledékenység az oka, hogy tegnap nem küldted hozzám az embereidet azzal az összeggel, amit Olivo sul Mare csinosítására szánsz, a kormányzói hivatalon át, mint városunk hálás és lelkiismeretes szülötte.

– A sok munka – állt fel Gaetano is, és megjött a hangja. – Bátyám bonyolult ügyeinek felderítése nagy terhet ró rám.

– Minden bizonnyal – bólogatott Matteo Gazzi.

– Még nem ismertem ki magam a papírjai között, mert hát eleddig nem kellett ilyenekkel foglalatoskodnom. Ahogy mondta, méltóságod, a fiatal ember tapasztalatai nem érhetnek fel az idősével, és én bátyám nyomában kullogok csak.

– Jól van, jól van – mosolyodott el a kegyesség, és legyintett. – Szót se pazaroljunk rá többet! Majd ha áttanulmányoztad a papírokat, kedves barátom, kétszeresen is várom a következő hónapban becses hozzájárulásodat. Addig is, ne fáradj el a mulatozásaidban, mert a fiatalságnak ez is dolga. Nekem meg az, hogy óvom és védem a várost gárdistáimmal.

Gaetano de Perris fejet hajtott, a kormányzó pedig szívélyesen elbocsájtotta.

Megtelt a hold az égen, elsötétedett, majd kivilágosodott az arca egészen, quintilis sextilisbe fordult, váltók jártak le, az asszonyok teste pár napra ismét tabu lett uruk számára, Gaetano de Perrisnek pedig számolnia kellett volna jövedelmének felét. Gaetano azonban nem számolt, eszébe se jutott számolni, élte az életét tovább, mintha nem lett volna semmilyen kötelezettsége. Gond azonban nem csupán ez volt, hanem hogy egészen elhanyagolta a húgyház ügyeinek intézését is.

Alessandro jó gazdaként tudta, hogy a természet az emberi szükség alatt is újraéled, és hát ha kihal az egyik bokor, nő majd másik, ha az egyik mag nem hajt ki, majd kihajt a következő év fordultával egy másik; a föld mindent elnyel, a szél elhordja a szagokat, Isten pedig figyel rá, hogy a nyomot elmossa az eső; ámde ugyanez a húgyház falai között nem történik meg, tehát hogy nyomok ne maradjanak, bizony tisztogatni kell az emberek után. Gaetano ugyanakkor a világ csodálatos összetettségét nem látta át, ezért első intézkedéseinek egyikével elküldte mindazokat, akikre szerinte fölöslegesen költötték a soldókat, ezért aztán az Alessandro de Perris halálát követő második hónap végére kezdtek áldatlan állapotok kialakulni a húgyházban s annak környékén.

A vásárosok és a prédikátorok hátrébb húzódtak, távol az épülettől, és a sor is megritkult a bejárat előtt. Elnyúlt, messze kígyózott, az emberek arcukra szorították ingük ujját vagy valamilyen kendőt, és a mögül morogtak, morgolódtak egymás között. Többen még a botozást is vállalták, és nem keresték fel szükségükben a húgyházat, hanem titokban rejtett helyeken könnyítettek magukon. A gárdisták egyre többször szemet hunytak a bűnös csorgatások fölött, s olyankor a botozás elmaradt; ők is tudták, hogy ha áll a levegő, és nem mozdul a szél Olivo sul Mare felett, akkor bizony a húgyházba csak könnyezve lehet bemenni, és köhögve lehet kijönni, de megesett az is, hogy úgy kellett elhúzni valakit a húgyfal mellől, ki a festett angyalok szigorú tekinteteinek kereszttüzéből.

Amikor tehát Matteo Gazzi kormányzó úgy döntött, hogy keményebb eszközökkel emlékezteti Gaetano de Perrist kötelességeire, akkor bizony nem csupán az elmaradt soldók miatt tette, hanem mert lassan fenyegetővé vált a közhangulat a húgyház környékén és a város utcáin. Matteo Gazzi nem csupán a pénzét féltette, de a kormányzóságot is, mert csak addig van szükség itt rá, amíg rendet tud tartani, csak addig keres, míg vannak adófizetők, és csak addig él, amíg lázadásra készülve ki nem élesítik késeiket a polgárok.

Egy kora reggelen tehát gárdisták sora között maga a kormányzó jelent meg a De Perris-palotában. Előző este nehéz teríték került elé az asztalon, a fokhagyma megülte az epéjét, egész éjszaka nyögött és álmatlanul forgolódott. A hajnali nappal azután maga is fölkelt, felöltözött, és inkább elindult. Nem volt fényes kedve, sőt kifejezetten ingerült volt, az arca el-eltorzult, amikor a hintó megdöccent vele. A gárdisták érezték a kormányzó hangulatának süllyedését, és nem finomkodtak, ezért egyszerűen félretolták a De Perris-apródokat és -szolgálókat a kapuból, átlépdeltek a palota oszlopainak tövében részegen hortyogó, más esetekben kardcsörtető mamlaszokon, és egyenesen Gaetano de Perris hálójába vezették urukat. Gaetano nyálazva aludt egy fiatal lány mellén, miközben egy másik lány hátulról simult hozzá. Matteo Gazzi megállt az ágy mellett, és még nagyobb haragra gerjesztette a látvány, de magának se vallotta volna be, miért is. Azután intett, és a gárdisták kapitánya, akin Gaetano két hónappal korábban csúnya arcsebet ejtett a tor hajnalán, kirángatta a nemest a ledér nők közül.

Gaetano de Perris nem enyhén volt részeg, szeme táskás, ajka lefittyedt, és iszonyatos bűz áradt belőle, amitől minden jótét lélek keresztet vet, mert az ördögnek van ilyen szaga, meg esetleg annak, aki egész éjszaka savanyú bort ivott, és utána lehányta saját mellét. Kizuhant a nők mellől az ágyból, és próbált két lábon állva megmaradni Matteo Gazzi kormányzó előtt, miközben arcára a részegekre oly jellemző bárgyú vigyor ült ki.

– Mivel szolgálhatok ilyen korán, kormányzó? – kérdezte ingatagon.

Matteo Gazzi nem kertelt sokat.

– A pénzemmel!

Gaetano de Perris homlokára ráncokat gyűrt a próbálkozás a számára hihetetlen erős gondolkodásra.

– Nem kértem én kölcsön kegyelmedtől – mondta keményen koncentrálva múltbeli cselekedeteinek sorba vételére. – Van nekem saját vagyonom, nem is akármekkora.

– Bah! – csattant fel a kormányzó, maradék türelmét elvesztve. – Mit képzelsz, te anyaszomorító, léha kurafi?! Annak negyede az én pénzem! A jussom a húgyházból. – Matteo Gazzi a kurtizánokra mutatott. – Ezek itt… Ezek egyikének a fele is az enyém.

Gaetano de Perris gondolatai úgy ugrottak a múltból a jelenbe, mint szöcske az egyik imbolygó fűszálról a másikra. A tekintete ugyanakkor az ágyra rebbent.

– Melyik fele? – kérdezte, és úgy érezte, a lényegre tapintott. – Ha keresztben vágjuk, nem hosszában, akkor melyik fele?

A kormányzó üvöltött, a kurtizánok felugráltak, és anyaszülte mezítelenül, sikoltozva kimenekültek a szobából.

– Bátyád nyomdokaiba se érhetsz – üvöltötte a kormányzó. – Ő legalább tisztességesen le tudta fizetni a kormányzói hivatalt! Te csak a pénz költéséhez értesz, és még az aranytojást tojó tyúkot is elhanyagolod!

– Tyúkot? Én?

– A húgyházról beszélek, te gyengeelméjű… – A kormányzónak elfogyott a levegője, és köhögőroham tört rá. Hatalmas, nemes teste rázkódott az erőlködéstől.

Gaetano de Perris odalépett melléje, és barátságosan hátba veregette. A gárdisták az első két ütés után ugyan elkapták a kezét és leszorították, de a baj már megtörtént.

Matteo Gazzi, miután a roham elmúlt, vöröslő fejjel intett.

– Dobjatok rá egy köntöst! – szólt lihegve a gárdistáinak. – Megmutatjuk neki a húgyházát!

A kormányzói hintó elé befogott lovak érezhették gazdájuk türelmetlenségét, mert úgy száguldottak végig Olivo sul Mare keskeny utcáin, hogy két embert is nekicsaptak a házfalnak.

Gaetano de Perris a hintóban zötykölődött egészen addig, míg a díszes bordó kárpitot tele nem rakta gyomrának üledékével, azután félig a hintóban, félig kilógva belőle kellett utaznia, miközben egy gárdista fogta a lábát belül. Ennélfogva a város is kapott áldásos ajándékából, amelyben, ahogy a régi mondás tartja, szétrágott olívabogyó mindig található.

A húgyház ezen a hajnalon a lovak diktálta iram ellenére is túl messzinek tűnt, a kendőjét az orrára szorító kormányzónak egy örökkévalóságig tartott az út. Nem is várta meg, míg a megálló hintónak kinyitják az ajtaját, és eléje teszik a kis sámlit, amin kényelmesen lelépdelhet. Mint egy pendülő nyílvessző, vágódott ki üléséből, és röppent ki magasztos testével a szabadba. Ott aztán eldobta a kendőjét, és mélyeket lélegzett a levegőből, de bárcsak ne tette volna: egyből beköltözött orrába a húgyház csípős szaga.

Matteo Gazzi elsárgult, ahogy illik, majd vérben forgó tekintetét a hintóból kizuhanó Gaetano de Perrisre vetette.

– Állítsátok fel! – dörrent a gárdistákra, akik rögtön fölrántották Gaetanót a földről.

A kormányzó aztán úgy bánt vele, mint egy gyermekkel, akit csínytevésen értek. A fülénél fogva rángatta be a húgyházba. A gárdisták nem haboztak követni őt.

– Mehettünk volna a női részbe is – vigyorgott idiótán Gaetano, amikor beléptek a bűzös terembe. Az ott foglalatoskodók a kormányzó láttán gyorsan csomagoltak, és mint a kamarában rajtakapott kisegerek, suhantak ki a fal mellett a szabadba.

– Fáklyákat! – üvöltötte hátra a kormányzó a gárdistáinak. A húgyházban ködszerű félhomály uralkodott, a mécsesekből régen kifogyott az olaj, és senki nem öntött beléjük újat, a fáklyák pedig régen leégtek, és nem akadt, ki kicserélje őket.

Jöttek a gárdisták, tüzet csiholtak, tucatnyi fáklya lobbant lángra.

– A férfioldalt mindig láthatjuk, nem igaz, Matteo? – kacsintott Gaetano bárgyún a kormányzóra. Érezte, hogy baj lesz, és megpróbált barátságosabb hangot megütni.

Matteo Gazzi nem válaszolt, csak végighúzta Gaetanót Krisztus urunk tizenkét stációja előtt, elvezette a szentek szobrai alatt, s talán még a mennyezeti freskó angyalai is utánuk

fordultak, hogy lássák, mi fog történni. Dübörgött hátul a sok katona, és a fények beborították a húgyház belső csarnokát, minden csillogott és fénylett.

Az elmúlt hetek elhanyagoltsága miatt azonban különös gázok ültek meg a mennyezet alatt és a sarkokban. Láthatatlan gyűltek össze, és vastagodtak, nőttek, erősödtek, a szél néha megremegtette őket, de ki nem söpörte a húgyházból.

Csak egy kis tűz kellett nekik.

Amikor Matteo Gazzi kormányzó aztán a terem közepén maga elé penderítette Gaetano de Perrist, hogy szemtől szembe elmondja neki litániáját, a magasból s oldalról, mintha csak az angyalok és az égi szentek mondanának mennydörgő ítéletet felettük, óriási durranás hallatszott. Gazzi nem szólhatott, Gaetano de Perris pedig nem hallhatta a szózatot, mert földre sújtattak, és azonmód meg is süketültek, aztán pedig embernyi kőtömbök zuhantak rájuk, és csapták agyon őket. Elszálltak az angyalok és a szentek is, na nem messze, csak a környék bódéira, árusaira, itt várakozókra, a kormányzói hintóra és a gárdistákra. Agyonütöttek néhány hitetlent és sok hívőt, néhányukat dolog előtt, másokat dolog alatt vagy éppen után.

A húgyház kívülről olybá tűnt, hogy kinyílik, mint egy virág, de aztán összeroskadt, mint egy rossz fakunyhó, mesélték később a túlélők, a szerencsések, akiket az Úr kegyessége kimentett a váratlan vészből. Páran közülük látni vélték a kormányzót és Gaetano de Perrist is kimenekülni, illetve hát ketten a lelkük tisztaságára és anyjuk életére megesküdtek, hogy elszálltak, és angyalok fogták kezüket, miközben a magasban repültek, így megindult a kutatás a két eltűnt nemes után. Napokig tartott, és nem találtak senkit, aki hasonlított volna Matteo Gazzira és De Perrisre – egészben persze, nem darabokban. Mindösszesen néhány szakadt ruha fölött hümmögtek hosszan a városi tanács tagjai, de aztán megegyeztek, hogy ilyen koszos és rossz minőségű göncöket egyszerű nemes sem vesz fel, nemhogy két ilyen kiváló férfiú, ezért aztán biztos, hogy életben vannak. Pár nap után az terjedt el, hogy a szégyen miatt önkéntes száműzetésbe vonult a leomlott húgyház tulajdonosa és a kormányzó. Táplálta ezt a hitet az is, hogy időközben mindkettejüknek eltűntek a legértékesebb tárgyai, ékszerei és legkedvesebb dolgai, az arany ivókupától kezdve a palotájuk falain függő festményekig bezáróan. Nyilván titokban visszatértek értük, és elvitték új életükbe – az mégsem várható el magukat latinoktól eredeztető családok nemesi sarjaitól, hogy idegenben, kedves tárgyaiktól távol nélkülözzenek.

A mindenek fölött uralkodó isteni igazság azonban az, hogy ottveszett bent a húgyházban, illetve annak romjai alatt Matteo Gazzi kormányzó és az utolsó De Perris, Olivo sul Mare két leggazdagabb embere, a járás és a város mindennapi életének meghatározói, ünnepi alkalmainak irányítói. Példamutató férfiak és a nemesség legjobbjai – méltatta őket utóbb a püspök egy vasárnapi misén a Szent János-katedrálisban –, akik mennek, amikor menni kell.

És hogy lett-e új húgyház Olivo sul Marében?

Nem, nem lett. Sem ott, sem másutt a világon.

BORDÁS MÁTÉ

GRIGORJEVICS ÉS A BIZALMAS

Az ágy szélén ülve – keményre
törte a fémkeret – csipáját vakarta.
Majd a pneumatikus csákánnyal
gyakorolt az orrüregben.
Kürt hívja munkára: felkapcsolt villany
sercegése. *Keményebben dolgozom,*
mint ti, búra alatt drótok, törékeny barátaim.

Körtékkel volt tele a bánya.
A műszak végén a legyengült
szemeket kicserélte. Különben
nem látja, hova üt. Utálta
a gyümölcsöket. De fogadásból
szopogatott már körteszilánkot.
Elrágta, nagyot nyelt:

a szobájában ébredt.
Csákánya mellette, a takaró alatt.
A bal keze kint, átfagyva.
Azt hagyta meg, hisz a fal jéghideg,
hamar tönkremegy a fém, és ahogy a csonk ideg-
végződéseit hozzákapcsolják a protézishez,
munkás legyen a talpán, aki kibírja a cserét.

Felesége egyenruhákat varrt.
Grigorjevicsnek is, ha felhasadt.
A nyakán már – a nő így viselte a monoton
foltozgatást – a párt jelvényei.
A csákányt nem sikerült ráhímezni.

Néha álmában átfúrta a falat.
Nem aludtak együtt.

Bányába menet a betonút élezte a csákányt.
Megemelte, ha kavicsos, olajos
részen járt. Ha megkérték, ne élezze,
reggel túl hangos, akkor habzó
szájjal árulózni kezdett.

Kiöklözte a szenet. Ha elkapta a hév, okádta is:
tele volt a csille, de a gyomrába még fért,
azt is a pártnak ajánlotta. Jókedvében
a tárnák csapjaiból ivott: körbejárt, és ahol

már megtelt a csille, odaguggolt a falhoz,
eltátotta száját, ráparancsolt az aktuális társára:
az orromra vigyázz, tíz centivel felé üss!
Nyelte. Ő felmehetett, mielőtt
véget ért volna a műszak. Okádni.

Ami bent maradt, azt elnézték,
nem számított lopásnak. Télen jól jött nekik.
De a férj áldozatos torka miatt a nő
koptatta a térdét, mikor nem sikerült
pontosan a kályhába hányni a vodka
és a céklaleves után.

A kilyuggatott falra szőnyeget
tettek. Félő volt: a szálak eltömítik
a forgó részeket. Félő volt: alvajárásba
kezd Grigorjevics, ha átér a falon.
Üresen állt a negyvenhármas számú lakás,
ahová a fémhegyet rendszeresen
átdugta.

Levetette a falvédőt.
Szeretné, ha elfagyna a másik
karja is.

Akkor már soha többé nem fogsz hozzám érni.
Hisz itt a szám, édes, a csók a tiéd.
A legújabb terveken is jól látszik,
a végső fázisban is fent marad az arc.
Megmutatták, ha vállalom, ha biztosítom
az alapanyagot a prototípushoz.
És aludni fogsz tudni? Újra velem?
Nőket nem engednek ilyen pozícióba. De a szám
a tiéd marad. Varrhatsz nekem egyenruhát.
Pórusról pórusra, hámrétegről hámrétegre.
Ha elnyered a bizalmukat, motorizálják a kézfejedet,
vagy megtanulod a nyelvüket – csak te nem beszéled
az asszonyok közül, jó, hogy a lakásból ki sem
mozdulsz –, akkor biztosan rád bízzák az egész testem.

Jó, de megnyúzni nem tudnának?
Sok emlék van a bőrödön.
Kettőnk közös munkája.

Egyformaságra törekszenek majd.
Minta alapján varrsz, és csak a bizalmas
feleségek utómunkája lehet unikális.

Akkor megtanulom a nyelvüket.
Nem felejthetsz el, ha már rothadni kezdek.
Akkor is hordani fogsz. Bizalmasuk leszek én is.

Utánad új feleséget kapok.
Ő is varrni fog rám. Összemosódik a
munkátok. Majd egy másik ismét újravarr.
Így garantálják a felületi karbantartást
túl nagy sérülésnél, a feleségeket így avatják
párttaggá a bizalmi stigmák után.
A mag pedig a párté. Ha nem ragadok meg
minden esélyt a teljesítmény fokozására, elküldenek
a tundrára szánt húzni hobbivadászok elé.
Egy-egy szánhúzó kutyát is képesek elzavarni,
ha nincs vad. Korábbi társaival üldöztetik.
A magamfajták egzotikus állatok.

De hát azzal is szolgálsz.

Igen. De a fagyban nem indítanak
újra senkit sem. Az otthagyott test pedig
nem ér annyit, mint az elefántcsont.
A jég pedig terjed. Füvesítik a sivatagokat.
Ha kevesebb a hely, gyorsabb a hódítás.
A bolygó a tét.

A szolgálat a tét.
Tudsz-e józanul szolgálni?
Alázattal, becsvágy nélkül?
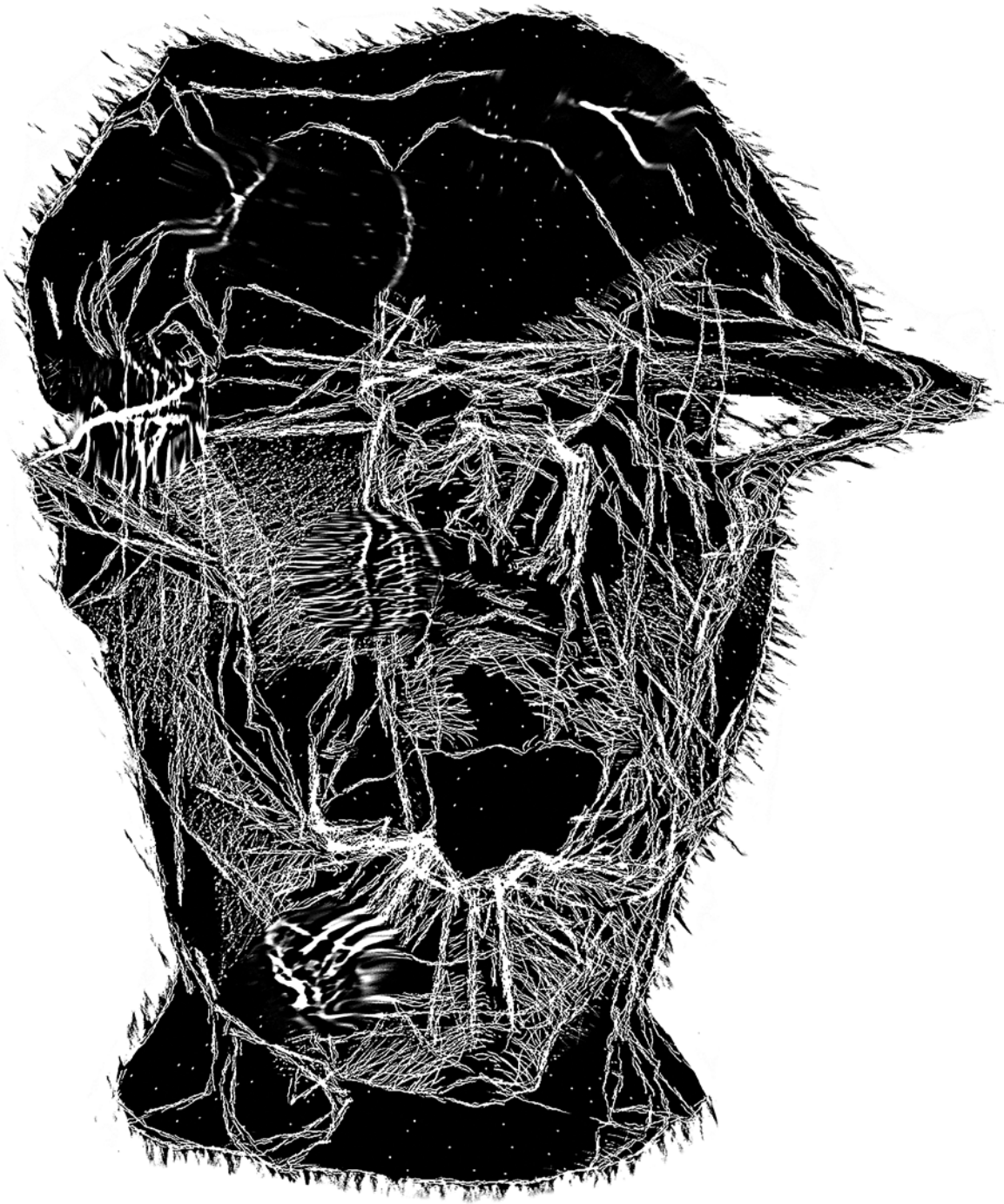
Miket beszélsz.
Holnap korábban kelj.
Elvisznek. De így alig
bírsz majd pár órát. És
ne felejtsd el két kezem
munkáját. Kísértsen a beléd
ölt idő. A feljelentéshez
is hosszú jegyzőkönyvet
kell írni.